48՝ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 11268 — Կ ՊՈԼԻՍ — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — ՓԵՏՐՎԱՐ 20/6 ՄԱՐՏ 1906 — 29 ԶԻԼՀԱՅԱՆ 1322 — 21 ՅՈՒՊԼԻՍ 1320

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԷՈՒՂԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒՈՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գլաքը Ալի Ֆաատէփ, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیه یوی وسیاسی غزه‌تی
صاحب امتیازی : ارجانی فریه
اداره‌خانه‌سی باب‌عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԳԱԺԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Տոլոյ համար	80 գր.	50 գր.
Դաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	15 ֆր.

ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 դրուշ։
Մէկ անգամէ աւելի ժամուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

Սառա Պէրնարի ինքնակենսագրութեան «Մանկութեան» մասը, զոր ՄԱՆԶՈՒՄԷՆ երկուօրեայ օրուան թիւով հրատարակեցինք, մեծ հետաքրքրութեամբ կարդացուեցաւ մեր ընթերցողներէն՝ իր ճշմարիտ տառեկանութեան պատճառով։

Այսօր կը հրատարակենք անոր վանքի մէջ անցուցած կեանքին հատուածը, ինչպէս այն պարագաները՝ որոնք առիթ դարձած են իր տեղացիին յայտնութեան։

ԻՄ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐՍ

ՍԱՌԱ ՊԷՐՆԱՐԻ ԻՆՔՆԱԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԻՐ ԿՐՕՆԱՒՈՐՈՒՀԻՒ ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԴԵՐԱՍԱՆԱԿԱՆ ՏԱՂԱՆԴԻՆ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆԸ

Առաւ մը։ մայրս զիս ծունկերուն վրայ առնելով, ըսաւ.

—Ահաւասիկ մեծցար ալ, պէտք է կարդալ գրել սորվիս։

Իրաւունք, եօթը տարեկանիս, ո՛չ կարդալ գիտէի, ո՛չ գրել, ո՛չ ալ հաշիւ, որովհետեւ մինչեւ հինգ-վեցերորդ տարիքս՝ խնամակալի քով էի, և երկու տարի ալ հիւանդ։

Պէտք է։ շարունակեց մայրս, գանգուր մազերուս հետ խաղալով պէտք է մեծ աղջիկ ըլլաս։ Գիշերօթիկ պիտի երթաս։

Բան մը չէի հասկնար տակէ։

—Ինչ է ագ գիշերօթիկ ըսածդ։

—Ցեղ մը՝ է, ուր շատ մը պզտիկ աղջիկներ կան։

—Հէ՛ – նդ աղջիկներ։

—Օ՛հ, ո՛չ, պատասխանեց մայրս։ Աղէկ են ամէնքն ալ։ Ինչպէս հիմա դուն։ և կը խաղան տոնք, կեանքերնին տեղ մը չի կայ։

Կը ցասկրտէի, և ուրախութենէս կը խենթենայի։ Բայց մօրս աչքերը արցունքով լեցուած տեսնելով, գիրկը նետուեցայ։

—Հապա դուն, հապա դուն, մայրի՛կ, դուն մինա՛կ պիտի մնաս։ Պզտիկ աղջիկ չը՞ պիտի ունենաս ալ։

Մայրս զրկեց զիս փարիզրէն, և հագուեցուց։ Օհ, կը յիշեմ կապոյտ պակազարդ այն թաւիշէ զգեստը, որ հարտութեան զգացում մը կուտար ինծի։

Առանկ հագուած, անձկագին կը սպասէի Ռօզին մօրաքրոջս կառքին, որ մեզ Օթէոյլ պիտի տանէր։

Երկար գնացքէ մը ետքը, որ կը յանկուցանէր զիս։ —որովհետեւ դէպքս ապակիին կրթնցուցած, ամբողջ աչք կարած էի։ դիտելու համար ճամբան որ կ'երկննար մեր առջեւ, սեւ, ձեխոտ, և կարատուած անճոռնի տուներով, վտիտ ծառերով, և որովհետեւ մինչի գեղեցիկ կը գանէի ասոնք, քանի որ միշտ կը փոխուէին,— կառքը կանգ առաւ Օթէոյլի Պուլալո փողոցը։ 18 թիւ դրան առջեւ։ Պատուհանին վանդակորմին վրայ ոսկեզօծ գիրերով սեւցած երկայնէ ազգագիր մը կար։ Գուլիս վեր առի։ Մայրս ըսաւ ինծի.

—Նայէ՛, ասիկա կարդալ պիտի սորվիս։ Մօրաքոյրս ականջս ի վար փսփսաց. «Տիկին Ֆէլեարի գիշերօթիկ տունն է աս»։ ու անվախօրէն ըսի մօրս.

—Դրուած է. Տիկին Ֆէլեարի գիշերօթիկը։

Մայրս, մօրաքոյրս և երեք բարեկամները կ'ուրախանային հմայարձակութեանս սիրուհութեանը վրայ։ և մտանք գիշերօթիկ տունը։ Տիկին Ֆէլեար մեր առջեւէն կը քալէր։ Շատ հաճելի տպաւորութիւն մը ձգեց ան վրաս։ Միջահասակ, քիչ մը կորովի ու նրբիրան, սէվիլեէական թուխ մազերով, Ժորժ Սանի խօշոր գեղեցիկ աչքերով, խիստ ճերմակ ակռաներով՝ որոնք կը շողային իր քիչ մը թխորակ դէմքին վրայ, ողջամիտ երեւոյթ մը ունէր, աղօրիկ կը խօսէր, և երկար մատուքներ ու թիթեղիկ ձեռքեր ունէր։

Մեղմիկ բռնեց ձեռքս, ու դէպքը դէմքիս հաւատարմացնելու համար գետինը ծունկ դնելով. դաշնաւոր ձայնով մը ըսաւ.

— Ձեռ վախնար, անանկ չէ՞, աղջիկս։

Զպատասխանեցի, ու աչքերին կատարին չափ կարմրեցայ...

... Երկու տարի անցուցի այդ տունին մէջ, կարդալ, գրել, հայիւ ընել սորվեցայ։ սորվեցայ նաեւ հազարաւոր չգիտցած խաղերս։ Խաղեր երգել սորվեցայ եւ մայրիկիս համար թաշկինակ բանիլ։ Բաղդատաբար երջանիկ կ'ըլլայի ինքզինքս, որովհետեւ հինգշաբթի եւ կիրակի օրերը դուրս ելլալ կարելի էր, ազգ պտոյտները ինծի կուտային ազատութեան զգացումը։ Փողոցին հողը ինծի աւելի կը թուէր տունի մեծ պարտէզին հողէն։

Ֆէլիքս Ֆոռ մօրաքոյրս, (որ ազգականութիւն մը չունէր հանրապետութեան նախկին նախագահին հետ), յաճախ զիս դուրս կը հանէր։ Նիուլիի իր բնակարանին շրջակայքը առուակ մը կար, ուր ժամերով ձուկ կ'որսայի մօրաքեռորդիիս եւ մօրաքեռորդուհիիս հետ։ Վերջապէս այդ երկու տարիները հանդարտօրէն սահեցան, առանց որ եւ է ուրիշ դէպքի։ բացի իմ զարհուրելի անառակութիւններէս, որոնք տակն ու վրայ կ'ընէին տունը, և զիս երկու երեք օր հիւանդ կը ձգէին։

Օր մը, Ռօզին մօրաքոյրս եկաւ յանկարծ, զիս առնելու տունէն։

Հօրս կողմէ եկած հրաման մը՝ կը նշանակէր այն տեղը, ուր պէտք էի փոխադրուիլ։ Այդ հրամանը մէկին էր։ Մայրս, որ ճամբորդութեան մէջ կը գտնուէր։ մօրաքրոջմէս առաջ եկած էր։ Սա գաղափարը թէ առանց ինծի հարցնելու կը կանգնէին իմ հաճոյքներս ու զբօսանքներս, աննկարագրելի բարկութիւն մը պատճառեց ինծի։ Գեանջ գեղին կը գլտորուէի. արտասկիզբ ոգիներ կը բարձրացնէի։

Վերջապէս, յաղթահարուած ու արտաբեկ, հեծկլտալներու մէջ, զիս կ'առաջնորդէին մօրաքրոջս կառքը։ Երեք օր իր քովը կեցայ. տեղի մը մէջ, որ վախը կուտար հիւանդութեան մը յայտնուէին։ Բայց սակիս իմ յիմարական բարկութեանս հետեւանքն էր։

* * *

...Շատ մը իրադարձութիւններէ ետքը, տարուեցայ Վերսայլի մէջ կրոնաւոր վանքը։

Օժտուած վառ երեւակայութեամբ մը եւ ծայրայեղ զգայնութեամբ մը, քրիստոնէական հաւատքը սիրաս ու հոգիս գրաւեց։ Մարտիրոսացած Աստուածը իմ գաղափարական եղաւ, և Եօթը Վիշտերու Մայրը՝ իմ հաւատքս։ Ինքնին շատ պարզ, բայց ինծի համար խորը դէպք մը, պատճառ եղաւ զիս կապելու այդ խաղաղ հաստատութեան, ուր կը տեսնէի երջանկութիւնը այս աշխարհին մէջ և յաւիտենական խաղաղութիւնը՝ միւս աշխարհին։ Բարիզի Արքեպիսկոպոսը, Սիպտուր Գերապայծառը, քահանայապետութեան այցելութեան մը մեծ պատիւը պիտի ընէր վանքին։ Ամբողջ մենաստանը ոգեւորութեան մէջ մտաւ այդ գեղեցիկ լուրին վրայ։ Ընդունելութիւնը շատ խանդավառ էր։ Մաուրը, այս բացառիկ ընդունելութեան համար, զգեցած էր իր բացառիկ պերճանքները։ Շէնքը ծաղիկներով ծածկուեցաւ։

Այն տեղն ախեղծ աղջնակ մըն էի, աւելի շահագրգռութեան առարկայ՝ քան գեղանի, հակառակ վարդագոյն շրթունքներուս, «երկնակապոյտ» աչքերուս, ինչպէս կ'ըսէին կրօնաւորուհիները, և ազատ կերպ վ ոսկեգոյն մազերուս։

Ս. Կատարինէի տօնն էր, տօն մը՝ որ կը հռչակուի բոլոր աղջկանց մենաստաններուն մէջ։ Բայց մեզի համար, այդ տարին, բոլորովին մասնաւոր հրապոյր մը ունէր ան։ Շատ աւելի լուրջ կերպով կրկնուեցաւ մենաստանին մէջ խաղացուած սովորական ներկայացումը։ Աստուածաշունչէն ընտրուած նիւթ մըն էր ան, երիտասարդ Տօբիթի ճամբորդութիւնը, զոր գրած էր քոյր Թէրէզ։

Անոնք որ դեր ունէին՝ իրենց ուրախութեամբը գինովցած էին։ Կային ակումբներ՝ ուր վիճաբանութիւններ տեղի կ'ունենային խաղին արժէքին մասին։ Պէտք է աւելցնեմ թէ, միաձայնութեամբ զայն հիանալի կը գտանէին։

Տխուր էի ես, սարսափելի կերպով տխուր, որովհետեւ դեր չունէի։ Ընդհանուր ուրախութեան մէջ ինչ մեծ դժբաղդութիւն՝ տարիս։

Մայրապետուհի խնամակալս, փոյթ չէր ըներ զիս մխիթարելու, ո՛չ ալ համոզկեր խօսքեր ընելու ինծի։ Ինքզինքը տուած էր մեծ եղելութեան։ Կրնայի ուզածիս չափ լար ու բարկանալ։ Բոլոր դերերն ալ գիտէի, եւ կը տեսնէի որ շատերը դէշ էին իրենց դերին մէջ։ Վերջապէս, ստանձնեցի Լուիզ Պիրնեէի ընել՝ առ իր գոռը։ ան առաջնորդ հրեշտակին դերը ունէր, և մինչեւ վերջը չէր կրնար տանիլ գործը։ Ընկերուհիս էր ան, եւ տասը տարեկան էր։ Շատ կը սիրէի զինքը։ «Խենթ ես, ըսի իրեն։ Եթէ քու տեղդ ըլլայի, բնաւ չպիտի վախնայի։ Մտիկ ըրէ, սա՛նկ պիտի ըսէի...»։ Ու կենալով առջեւը, ըսի ամբողջ իր դերը. դոր ինծէ եւ ետքը, աւելի աղէկ գիտցաւ։ Բայց, յաջորդ օրը, երբ ընդհանուր փորձը տեղի ունեցաւ մեծ սրահին մէջ, անանկ դողէ մը բռնուեցաւ որ, բա՛ռ մը իսկ չկրցաւ արտասանել։

—Այս աղջիկը անկարելի է որ կատարէ իր դերը, գոչեց մեծաւորը։ «Ո՛չ չպիտի կրնամ, կը հեծկլտար բարեկամուհիս, չպիտի կրնամ»։ Ընդհանուր խառնաշփոթութիւն մը պատճառեց սակայն։ Այն տանն, վայրագ ուրախութիւն մը դնցեց ազատ հոգիս։ Արիւնս կ'եռար քունքերուս տակ։ Առաջ նետուեցայ, ու գրասեղանի մը վրայ ցցուելով. «Ես գիտեմ դերը, ես գիտեմ, գոչեցի, կ'ուզէք որ կատարեմ»։

Ամէնքը ինծի կը դիտէին։ Կը դողդողայի, բայց սիրտս ամբոխ բռնած էի։ Գիտէի դերը, վստահ էի ինքզինքիս։ Վանքին մեծաւորուհին Մայր Սէնթ-Սոֆի, պաշտելութեան առարկայ արարած մը,—ժպտուն յիշատակ աղայութեան,— պատասխանեց ինծի. «Լաւ, զաւակս, եկուր ըսէ տեսնեմ»։ Ամփոփելով անզուսպ մազերս, կ'ըսէի առաջնորդ հրեշտակին դերը, հեւ ի հեւ ու անվեհեր։ Եւ երբ աւարտեցի. «Ահաւասի՛կ», գոչեցի։

Ընկերներս կը խնդային, քոյրերը կը ժպտէին, ու... հասաւ մեծ օրը։

Խոշոր թեզանիքներով, խիստ երկար ճերմակ զգեստ մը հագցուցին ինծի։ Խիստ գանգուր մազերս ճակտիս վրայ ամփոփեցին ոսկեանդրով մը։

Օհ, ո՛րչափ կը բաբախէր ազու հոգիս, Աստուած իմ։

Վանքին զանգակները յանկարծ սկսան հնչել զուարթագին։ Կապոյտ մը մտաւ հսկայ բակին մէջ. գերապայծառ Սիպուր կուգար։

Շատ պզտիկ էի, չէի կրնար տեսնել զինքը։ Սակայն և այնպէս ամբողջ ուժովս վեր վար կը նետուէի։ Հայր Լառչէ զիս գիրկը առաւ։ Ինչ սքանչելի տեսարան՝ ինծի համար։

Գերապայծառ Սիպուր իջաւ իր եպիսկոպոսական կառքէն։ Մայր Սէնթ-Սոֆի ծնրադրելով, անոր ժամանիկը համբուրէր։ Միւս բոլոր կրօնաւորուհիները, կը սպասէին նշանին՝ ծնրադրելու և իր օրհնութիւնը ընդունելու համար։

Շատ գեղեցիկ կը գտնէի այս բանը։

Այդ սև զգեստները, ճերմակ գոգակը, և յետոյ ճերմակ մազերով եպիսկոպոսը, վեհաշուք և սակայն հայրաբարոյ կերպով բարի իր դէմքովը, կառքը, ճերմակ ձիերը, հսկայ կառապետը, մամի պէս հագուած, և ծանրաշուք կերպով բազմած իր ասուելապատ գահաւորակին վրայ, մեր մատուռին քաղցրաբարոյ ողջոյնաբաշխը, — բոլոր ասոնք ինծի սքանչելի կ'երեւային. ուստի որոշեցի կրօնաւորուհի ըլլալ։

Ժամ մը սահեցաւ, որուն մէջ ցին ի՛նչ անցած գործած ըլլալը բացարձակապէս չեմ գիտեր։

Խիստ յոգնած յուզումներէս ու քննատ, կը սպասէի բարձրոցին մէջ մայր Սէնթ-Ալէքսիսի, որ մեր կարգերիցուհին էր։

Զեռքի թեթեւ հպում մը սթափեցուց զիս։ Դերիս վրայ ի՞նչ եղաւ։ Զարմացայ ու դէպի դուռը խոյացայ գոչելով. «Ահ, պիտի սկսի»։ Դժբաղդաբար մոռցեր էի երկար շրջազգեստս, և կ'երթայի ցցուել բեմին ճիշդ մէջտեղը։ Այդ ձախողուածին պատճառով բարձրացող քրքիջները զիս այն աստիճան զայրացուցին որ, ծունկերուս ցաւէն աչքերուս մէջ կաթկթող արցունքները ցամքեցան անմիջապէս... «Ինչ եղաւ որ, դէշ բան մը չըրի ես» գոչեցի զայրագին։ Ու մտայ այն խցիկը՝ որ գուլիսի տեղ կը գործածուէր։ Տեսարանը կազմակերպուած էր տախտակով մը՝ որուն սահմանը չատ նեղ էր։ Վարագոյր ըսուած բանը չիկար, ինչպէս կրնայ երեւակայուիլ։ Փայտէ նստարան մը ու սեղան մը, որուն վրայ կը գտնուէր Ծերունի Տօբիթի պարզ ճաշը։ ասիկա՝ էր ամբողջ զարդարանքը բեմին։ Հա՛, երկու աթոռակներ ալ կային, զորս մեր ընկերուհիներէն մէկը պարտաւոր էր ասդին անդին պտտցնել, խաղին պահանջուելուն համաձայն։

Երբ մայ գուլիսի տեղ գործածուող սպասման սրահը, ներկայացումը սկսած էր արդէն։ Բայց տակաւին մեր խաղը չէին ներկայացներ։

Վանքին ամէնէն մեծ սանը մեծարանքի ճառ մը կը խօսէր գերապայծառին։ Իր չոր ու անշնորհք ձայնը՝ դուռի մը ճռինչին տպաւորութիւնը կուտար ինծի։ Տասնմէկ հոգի էինք պզտիկ սրահին մէջ, ու ոչ մէկերնիս կը խօսէինք։ Մեր սիրտին զարկը անգամ կրնար լսուիլ։ Աղօթքի սովորութեան համաձայն մեր իրար անցած ազատուն ձեռքերը՝ կը սեղմուէին անուդողով։

Վերջապէս, մեծարանքը աւարտելով, երեց աղջիկը օրհնուած խաչ մը ստացաւ, և եկաւ պատմել մեզ թէ, երբեք վախ չէր զգացած, թէ չատ դիւրին էր ըրածը։ Մեր պարտականութիւնն էր նայիլ այն լուսաւէտ կէտին, զոր արեւը կ'արձակէր այն խոշոր նը-կարատաստակի չրջանակին վրայ, որ երկինքը կը ներկայացնէր, լեցուած հրեշտակներով։ Ամենով, ամէն ոք մենակ կրնար զգալ ինքզինքը։

Այդ աղջիկէն ետքը, Մարի Իսպէռ դաշնակի վրայ կարս մը զարկաւ.— Ո՛չ մէկ բան պակաս էր ընդունելութեան մէջ։ Ցեսոյ կարգը մեզի եկաւ։

Զպիտի պատմեմ մանրամասնութիւնները այն թատերգութեան, որուն նիթը ծանօթ է։ Իր յիշատակ կը պատմեմ սա։ Ասիկա իմ սկզբնաւորութիւնս եղաւ։ Ան պատճառ եղաւ զիս մենաստանին կապելու։ Լաւագոյն բան մը չէի կրնար երեւակայել, չէի կրնար հաւատալ թէ առակէ աւելի երջանկի բան մը կրնայ ըլլալ։ Տղու երեւակայութեանս մէջ հրեշտակները ինծի կը բաղխէին ու զիս երկինք կը տանէին։ Հոն հասնելու համար հետեւելիք միակ ճամբան վանքը պէտք էր ըլլայ։ Սակայն պէտք էր բեմ ելլել։ Անդամալուծուած կը զգայի ինքզինքս և գլխէս մինչեւ ոտքերս սարսուռ մը կ'անցնէր։ Կարծեմ մուտքս յապաղեցուցած էի, որովհետեւ ընկերուհիներս մէկը զիս առաջ հրեց, ինչպէս պիտի ընէր քանի մը տարի առաջ Բրօվօ ուսուցչապետս՝ Գոմէրի-Մարսէզի մէջ Իֆիժէնիի սկզբնաւորութեան առեն։

Մուտքս աղէկ տպաւորութիւն մը ըրաւ. յանկարծական հմայարձակութիւն մը գալով վրաս, թէպէտ կէս մը վախէս դիմով, յաջողցաւ կատարեցի դերս, ամբողջ նախադասութիւններ աւելցնելով խօսքերուս։ Ըսածս աղէկ մը չէի գիտեր, բայց կը շարունակէի։

Թարգմ. Ե. Ա.

ՍԱՌԱ ՊԷՐՆԱՌ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ — Թիւ 18

ԷՄԻԼ ՇԱՆՊ

ԴԷՊԻ ԲԵԻԵՌ

Զ.

ՀԱՐՏԱՐԱԳԷՏԻՆ ԼՕՍԲԵՐԸ

Ծարտարագէտը անմիջապէս գրադրանը բացաւ ուրկէ անուշ մը վար իջեցնելով գրասեղանին վրայ դնելէ ետք, մեծ ուշադրութեամբ պզպզաթ կոր գործիք մը հանեց անկէ որ երկու մասէ կը բաղկանար։ Այս գործիքին երկու կլոր մասերը իրենց կեդրոնէն կապուած մէկ մէկ չղթաներով միացած էին իրարու. գործիքին վարի մասը կը պարունակէր գլիր մը (պուրզու) որուն ձեւն ու նմանը տեսնուած էր մինչեւ հիմա. իսկ վերի մասը որ պզպզաթ չենուած էր կը նմանէր վրան հարթ տափարակ փոքր սնտուկի մը։ Ծարտարագէտը այս գործիքը Բօլ Մառկրիթի ցուցնելով

—Ասիկայ երկու հարիւր անգամ փոքր մանրանկարն է չենած գործիքիս ու մեքենայիս. կրնաք հետեւցնել թէ ասոր երկու հարիւր անգամը մեծութիւն ունեցող գործիք մը ո՛րչափ գործ կրնայ տեսնել։ Այս փոքրիկ գործիքին փարելու և ծակելու օյմն ու արագութիւնն ալ երկու հարիւր անգամնուազ է մեծէն և սակայն դարձեալ կարելի է գաղափար մը գոյացնել անոր վրայ։ ասոր գործելու օյմն ու կարողութիւնը նկատի առնելով կրնանք համոզուիլ թէ միւս մեծը ինչ ասոնցի օգտակարութիւն պիտի ունենայ։

Ծարտարագէտը դեռ խօսքը չաւարտած ապակեդարան մը բացաւ ուրկէ հանքային կործ-ժայռի կտոր մը հանելով գրասեղանին վրայ դրաւ. ենքը ժայռին վրայ փոսիկ մը գտնելով չենած գործիքին գլիրը (պուրզուն) անոր մէջ տեղաւորեց ու անմիջապէս բացաւ գործիքին վերի մասը գտնուած փոքր սնտուկին կափարիչը ուր պատուած կճակի մը վրայ բթամասով կոխեց։ Այս թեթեւ ճնշումին զօրութեամբ գլիրը սկսաւ անրացատրելի արագութեամբ գլտոնալ ու ծակել կարծր ժայռը, որպէս թէ ափակուր հող մը ըլլար ան։

Բօլ Մառկրիթ հմտարիտ հիացումով մը՝ աչքերը խոշոր խոշոր բացած՝ սկսաւ անպզպզին դիտել գործիքին արագակարգ արագութիւնն ու կատարած դերը։ Երկու վայրկեանի մէջ ժայռի կարծր կաորը մէկ ծայրէն միւսը ծակուած էր։ Գործիքին արագարագ արդիւնքը խելքէ մաքէ վեր էր, այս չափ յաջողութիւնն ապեռնուած բան չէր գիտցիան աշխարհին մէջ։ Ծարտարագէտը խօսքը երիտասարդին ուղղելով,

—Շիտակը խօսեցէք պարոն, ըսաւ, այս շաղափը (մաթգաղ) ճշմարտապէս կատարեալ չէ. ուշադրութիւն ըրի՞ք, ինչ դիրքաւ ու արագութեամբ ծակեց ժայռը. փշի անգամ չհանեց։ Այս մեքենան որ հարաւային բեւեռին ճամբան պիտի բանայ մեզ, Հելիքս կը կոչուի։ Այս է անունը իմ հնարած մեքենայիս որ այս մանրանկարին երկու հարիւր անգամ խոշորացածն է։ անոր վերի մասին վրայ մենք պիտի կենանք իսկ վարի մասը պիտի յաջկցուի հողը ծակելիք շաղափին (մաթգաղ)։

—Մենք ալ մեքենային վրայ պիտի բնակինք, հարցուց Մառկրիթ։

—Ասոր մէջ զարմանալիք ինչ կայ, պատասխանեց մլլիոնատէրը, Հելիքսով պիտի երթանք. ասկէ ուրիշ ինչ միջոցով կարելի է դէպի հարաւային բեւեռ ճամբորդել. իմ չենած այս մեքենաս, ճիշդ երկաթուղիի կառախումբի մը պէս պիտի սուրայ ու խելքէ մաքէ վեր արագութեամբ գէպի բեւեռ պիտի տանի զմեզ։ Մեքենային վերնայարկը մեր բնակութեան համար մասնաւոր բաժանմունքներ չենուած են և անոր համար էր որ քիչ առաջ արհեստական օդին խօսքը ըսի ձեզ. մեքենային այս վերի մասը բոլորովին հանքէ չենուած սընտուկի մը կը նմանի և սակայն սընտուկ ըսելով պէտք չէ փոքրիկ բան մը նկատել զայն, ընդարձակ տունէ մը աւելի մեծ է Հելիքսի մեր բնակութեան յատկացուած վերնայարկը. ուր ննջասենեակներ, սրահ, ճաշասրահ, խոհանոց և մեքենաներու ու գործարաններու յատուկ սրահներ կան. ամէնէն վրայ կայ ընդարձակ տանիք մը ուր կրնանք ելլել երբ որ ուզենք և տանիքը հասնող սանդղէին գլուխն ալ դիտարան մը կայ. ուրկէ կրնանք դուրսը տեսնել։ Ես պէտք եղած տեղն ալ ցոյց տուի։ Կատարել։ Մէկ խօսքով մեր հանգստութիւնը ապահովող ո՛և է բան մոռցուած չէ Հելիքսի մէջ, որուն նկատմամբ ուած բացատրութիւններս առայժմ բաւական են կարծեմ։ Մնաց որ երբ անձամբ տեսնէք Հելիքսը՝ դուք ալ պիտի հաճոյուիք տեսնել կատարեալ գործ մը ըլլալուն։ Մինակ ոա չափը ըսեմ որ այս մեքենան ծովին մէջ իբրեւ չոգենաւ և ցամաքին վրայ իբրեւ ինքնաշարժ կառք կրնայ յաջողութեամբ գործածուիլ ինչ որ հաղուագէպ առաւելութիւն մըն է և ամէնէն մեծ գրաւականը՝ անոր կատարելիք ծառայութեան։ Ասոնցմէ զատ ամէն կանխատեսութիւն հաշիւի առած զանոր համմտա պատրաստութիւններ տեսած եմ, որպէս զի ա՛ն է պատճառով մը անգործութեան չդատապարտուի Հելիքս։

Բօլ Մառկրիթ վերջին տարիճան գտնուելնակութեամբ կ'ունկնդրէր Սըր Սէմբսընի. ալ նախապէս տեսուած կանոնները ու անստուգութիւնները փարատած էին և հիմա առաջիկայ ճամբորդութիւնը լուրջ գործ մը ըլլալը կ'ըմբռնէր. բնականաբար մեծ արդիւնք պիտի տար ճամբորդութիւն մը որ այս տարիճան կարող ու ձեռնհաս անձնաւորութեան կողմէ կը կազմակերպուէր։ Երիտասարդը հիմա իսկ իր նպատակին հասած էր, որ բախտին այս անակնկալ ընծային արդասանց կը ընդունուէր ինքզինքը և վերջին տարիճան կ'ուրախանար վաղանցիկի հեռագրատունը գացած ըլլալուն համար. եթէ հեռագիր մը տալու համար հոն չերթար, ո՞ւրկէ պիտի արժանանար այս զմայլելի բախտին։

Մառկրիթ բուռն միտումը ունէր գիտական գտնութիւններու. Սըր Սէմբսընն ո՛չ միայն արտաքոյ կարգի գիտուն, կարող և ձեռնհաս ճարտարագէտ մը՝ այլ և ճշմարիտ աղանդ մըն էր, որուն չէր գիտեր ինչ ձեւերով երախտապարտութիւն արտայայտելը։

Ծարտարագէտը խօսակիցին հիացումը տեսնելով.

—Երբ Վիկտոր չոգենաւը Նիւ-Եորք հասնի, ըսաւ, Հելիքս մեքենան իր ամբողջ պիտոյքներով նոյն չոգենաւին մէջ պիտի զետեղենք. այս երկար ուղեւորութեան համար անհրաժեշտ եղած ուտելիքներն ու պարէնները ալ հոն պիտի զետեղենք ու այս ամէն պատրաստութիւնները լրացնելով ճամբայ պիտի ելլենք դէպի Բուէ կղզիները։ Հիմա ալ ուրիշ ընելիք չմնաց կարծեմ սրբելի՛ս։ Հրամմեցէք հանենք։ Միլիոնատէրը Հելիքսի մանրանկարը զգուշութեամբ վերցնելով գրասեղանէն դուս իր պահարանին մէջ զետեղելով գրադարանին մէկ խորը դրաւ, դուռը կղպեց ու Բօլ Մառկրիթի հետ կէսօրուան ճաշը ընելու համար սեղանատուն իջաւ։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Նայէ Ֆրայէ Բրեսք»ի Mars 2ի հեռագրատպագրութենեն

Ակէջ ժամանակ մը առաջ Նիուչուանկէն լուր եկաւ թէ Ճաքոնցիք Մանչուրիա փոխադրած են իրենց առանձնակ բթամատնոց թնդանօթները, որոնք լաւ ծառայութիւններ մատուցին Բորթ Արթուրի պաշարման միջոցին, և որոնց մէկ քանիով հիմա կը ռմբակոծեն Մուքտէնի ճամբան Շահոյի վրայ իրենց դիրքերէն։ Այդ ռմբակոծութիւնը քաղաքին մէջ մեծ վնասներ առաջ բերած է եղեր։ Սակայն այս լուրը կա կամ կը վերցնէ։ Ճաքոնական առանձնակ բթամատնոց թնդանօթը, կը համապատասխանէ գերեթէ անգլիական առանձնակու բթամատնոց թնդանօթին, որ կընայ է՛ն չաբը 9140 մէթր հեռուն ռումբ նետել։ Անգլիական ամենէն խոշոր թընդանօթը, այսինքն 16½ բթամատ տրամագիծ ունեցող թնդանօթը, 10,968 մէթր հեռուն միայն կընայ ռումբ արձակել։ Արդ, Շահոյի վրայ ճաքոնական դիրքերէն մինչեւ Մուքտէն հեռաւորութիւնը 30 քիլոմէթր է, այնպէս որ Մանչուրիոյ նշանաւոր մայրաքաղաքին ռմբակոծումը այս միջոցիս անկարելի է։ Այսօր ռուսական աղբիւրէ կը ծանուցուի թէ Ճաքոնցիք պաշարման թնդանօթներով սկսած են ռմբակոծել Բութիլով բլուրը, որուն գրաւման համար արդէն Սեպտ.ին մէջ կռիւներ ղուեցան։ Այս լուրը հաւանական կ'երեւի, որովհետեւ Ճաքոնցիք դիրք բռնած են Լիխչիրուի մէջ, այսինքն Բութիլով բլուրին անմիջական շրջակայքը։ Ուստի չինական երեւակայութեան կողմէ յերիւրուած սուտ մը պէտք է ըլլայ առ այժմ Մուքտէնի ռմբակոծման լուրը։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԱՒՍՏՐԻԱՅԻ ԾՈՎԱԿԱԼ ՇՐԱՌԻՆ ՀՐԼԻ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻՆ ՎՐԱՅ

Ծովակալ Շրառին, որ Բարիզէն Վիեննա դարձաւ, հետեւեալ կերպով յայտարարեց իր տպաւորութիւնները Հրլի յանձնաժողովին վրայ.—

Ցանձնաժողովին գործառնութիւնները սկիզբէն շատ դժուար և փափուկ էին։ Նախ պէտք եղաւ կանոնագիր մը պատրաստել թէ ի՛նչ հիման վրայ պէտք է կատարել խորհրդակցութիւնները և վճռաբանութիւնները։ Յետոյ կարգաւ եկան վկաները, քսանը անգլիացի և վեցը ռուս։ Մէն մի հարցում և մէն մի պատասխան նախ և առաջ պէտք էր ֆրանսերէնի թարգմանել, ինչ որ անտարակոյս խիստ կ'երկարէր հարցաքննութեանց ընթացքը։ Այսու հանդերձ, Բարիզի վարչազգեաց Տիկինները բնաւ ձանձրութեան նշան մը ցոյց չտուին, և քննութեանց սրահը էր լեցնէին միշտ իբրեւ թէ աշխարհի ամենէն հետաքրքրական հանդիսաւորութիւնը ըլլար անիկա։ Հրապարակային նիստերը տեղի կ'ունենային արտաքին գործոց պաշտօնարանին մեծ ճաշասրահին մէջ, ուր ո՛չ միայն Մաժոյոյ ներկայացուցիչները կային, այլ նաեւ միւս քանի մը հարիւր ունկնդիրներ ալ, որոնք հանդիսատեղ կընային գտնել։ Այն պարագային երբ հարկ կ'ըլլար վկայութիւնները գաղտնի լսել, նիստերը դռնփակ կ'ըլլային, որոնց կը մասնակցէին միայն հինգ ծովակալները։ Իրաւ է որ շատ կընճռոտ բաներ կը պատահէին, բայց վիճաբանութիւնները միշտ քաղաքավարութեամբ կը մղուէին, և իրաքանչիւր ծովակալ այս մասին մեծ հոգածութիւն ցոյց կուտար։ Ուստի բոլորովին սխալ է թէ մեր դռնփակ նիստերուն առթիւ անախորժ տեսարաններ կը պարզուէին, թէ հինգ ծովակալները զիրար չէին հասկնար, և բարկացած շնչերով կը խօսէին իրարու հետ։ Իրաւ է որ սկիզբէն տարաձայնութիւնները ա՛նչնչան հակասական էին որ համաձայնութեան մը գալու խնդիրը տարակոյս կը վերցնէր։ Բայց վերջապէս որոշման մը յանգեցանք, և իրաւ է որ մեր եզրակացութիւնները ամէնուն զարմանք պատճառեցին, բայց վիճող Տէրութիւններէն և ոչ մին դժգոհ մնացած է։

ԶԵԼՈՒՄՆԵՐ ԱՒՊԵՐԻԱԿԱՆ ԳԻՏԻՆ ՎՐԱՅ

Նոր խարգախութիւններ և զեղծումներ երեւան հանուեցան օպերայական երկաթուղիին գծին վրայ, որոնց պատասխանատուներն են բարձրատիճան պաշտօնատարներ։ Ռուս կառավարութիւնը իմացեր է որ գծին պատասխանատու այդ պաշտօնատարները մասնաւորներու բեռները իբրեւ կառավարական բեռ յայտարարեր են, և իրաքանչիւր վակոնէն 50էն մինչեւ 400 բուլ կաշառք առեր են։ Այնպէս որ պատերազմին ռազմանիւթերը ժամանակ մը դիզուած մնացեր են կայարաններուն մէջ վակոնի պակասութենէն։

ՄԵԾ ԴՈՒՔՍ ՍԵՐԳԻՈՍԻ ՅԱՋՈՐԴԸ

Մոսկուայի զինուորական հրամատարի օգնական զօրավար Մալաքով ընդհանուր հրամատար անուանուեցաւ Մոսկուայի ամբողջ զինուորական շրջանակին։

ԶՕՐԱՎԱՐ ՍԹԷՕՍԷԼ ԲԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿԻ ՄԷՋ

Մարտ 1ին զօրավար Սթէօսէլ իր Տիկնոջ հետ Բեթերսբուրկ ժամանեց և կայսրանին մէջ զինքը ընդունեցին պատերազմական նախարար զօրավար Սախարով և սպայակոյտին պետ զօրավար Ֆրոլով։ Բորթ Արթուրի մասնախուզիչները ծաղկեփունջեր նուիրեցին Տիկին Սթէօսէլի։ Զօրավար Սթէօսէլ Հուրրաներու ողջոյնին մէջէն առաջնորդուեցաւ կայսրանին սպասման սրահը։ Հոն զօրավար Պոկատոնովիչ բանախօսութիւն մը արտասանելով, յայտարարեց թէ զօրավար Սթէօսէլ վեց տարուան բացակայութենէ մը վերջ Ռուսիա կը դառնայ, որ Բորթ Արթուրի ձախողուածէն սաստիկ ըզգածուած է։ Զօրավար Սթէօսէլ պատասխանելով ըսաւ թէ Ռուսիոյ Պատերազմական չփոթութիւնները ճաքոնցիք աւելցնելու կ'աշխատին, և ռազմավարին վրայ ռուս զինուորներուն բռնած դիրքերուն մէջ գաղտնի նամակներ կը նետեն, հրաւիրելով զիրենք անձնատուր ըլլալ։ Այս ընթացքը, ըսաւ Սթէօսէլ, քաջ ժողովուրդի մը անվայել է։

ՃԱԲՈՆԻ ՆԵՐՔԻՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Թոքիոյի մէջ բոլոր սեղանաւորներուն և ուրիշ անձնաւորութեանց մէկ գումարման առթիւ խորհրդակցութիւններ կատարուեցան ներքին փոխառութեան հրապարակ հանուելուն վրայ։ Կը յուսացուի թէ փոխառութիւնը կրկնապատիկ պիտի ստորագրուի։

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԶՐՈՅՑՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Ճաքոնի արտաքին գործոց նախարար Պառոն Բամուրա Փետր. 26ին բանախօսութիւն մը ըրաւ բոլոր նահանգային կառավարիչներուն առջեւ, որոնք յատկապէս Թոքիո կանչուած էին, և հերքեց հաշտութեան համար բոլոր զրոյցները։ Նախարարը հերքեց նաեւ ա՛յն զրոյցը թէ պաղութիւն մը առաջ եկած ըլլայ Ճաքոնի և Անգլիոյ յարաբերութիւններուն մէջ, և յայտարարեց թէ միւս Տէրութիւններն ալ ըստ առաջնոյն բարեկամ են Ճաքոնի։ Նախարարը վերջացուց այսպէս.—Պատերազմը պիտի շարունակենք մինչեւ որ մեր նպատակին հասնինք և հաշտութիւնը տեւական ըլլայ։

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ԶԷՋՈՒԹԻՒՆԸ

Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը Տէրութիւններուն իմացուց թէ Ճաքոնցի զօրքեր Մանկոլիոյ մէջէն անցնելով, կրկին ապացոյց մը տուած եղան թէ Ճաքոն միշտ կը բռնաբարէ Չինաստանի չէզոքութիւնը։ Բայց Ռուսիա այս առթիւ Շրջաբերական Նուռցագիր հանած չէ, այլ նախ խնդիրը իմացուցած է Ուաշինկթընի ռուս դեսպանին, և յանձնարարած է նաեւ միւս Տէրութեանց ռուս դեսպաններուն որպէս զի խնդիրը իմաց տան կառավարութիւններուն։ Ռուսիա յայտարարած է թէ Պատերազմին սկիզբէն ի վեր Տէրութեանց կողմէ յայտնուած բաղձանքը լիուլի գոհացուցած է Ռուսիա, յարգելով Չինու չէզոքութիւնը, բայց Ճաքոնի վարմունքը այդ բաղձանքին համապատասխան եղած չէ։

ԲՐՕՖԷՍՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ԿՈՉՈՒԵԼՈՒ ՏԱՐԻՔԻ ՍԱՀՄԱՆԸ

Այս հարցը ժամանակէ մը ի վեր կը շահագրգռէ հանրային կարծիքը Աւստրիոյ և Անգլիոյ մէջ։ Նոյն իսկ ըսողներ եղան թէ քառասուն տարեկան հասակին մէջ պէտք է հանգստեան կոչել բրօֆէսոր մը, և անոր տեղ աւելի երիտասարդները կարգել։ Վիեննայի մեծանուն ախտաբան Բրօֆ. Պաշ, որ 67 տարեկան է հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ այս մասին.—

Աւստրիոյ մէջ Համալսարաններու և բարձրագոյն վարժարաններու բրօֆէսորներուն համար տարիքի օրինական սահմանն է եօթանասուն։ Այս որոշումը դրուեցաւ հանգուցեալ Բրօֆ. Բօքիթանշքիի առաջարկութեամբ և առաջին անգամ նոր օրէնքը իրեն վրայ գործադրուեցաւ։ Գերմանիոյ մէջ սակայն մէկ-երկու բրօֆէսորներ կան մինչեւ իսկ 90 տարեկան, և քանի մը մի 80 տարեկաններ, որոնք իրենց պաշտօնը կը շարունակեն վարժարաններուն մէջ, և երիտասարդներուն մատ խածնել կուտան։ Բրօֆ. Բօքիթ-Նշքի կ'ըսէր.—«Թող բրօֆէսորները հանգստեան կոչուին 70 տարեկանին, որպէս զի մի՛ գուցէ երիտասարդները անոնց մեռնելուն բաղձան ամէն օր։» Ռուսիոյ մէջ ուրիշ դրութիւն մը կայ։ Իրաքանչիւր բրօֆէսոր՝ իր անուանումէն 25 տարի վերջ Համալսարանին վարչական խորհուրդին կողմէն կը յանձնարարուի իրեւ կարող և կառավարութիւնն ալ կը վերահաստատէ զայն 25 տարիներու նոր չրջանի մը համար։ Իրաւ է որ 20ին և 30ին մէջեղ մարդ մը պէտք է գիտնայ իր ընտրած ասպարէզին գաղտնիքը և ընելիքը։ 30ին և 45ին մէջտեղի միջոցը հասունութեան չրջանն է, և այդ չրջանին վերջին հինգ տարիներուն մէջ իր կեանքին գլխաւոր գործը կատարուած ըլլալու է արդէն։ Առէ՛ք, զոր օրինակ Տր. Մախը, որուն Զգացողութեանց Վերլուծում գործը հիմա մեծ համբաւ կը վայելէ Ամերիկայի մէջ։ Տր. Մախ 60 տարեկան է, բայց իր երկասիրութեան առաջին տպագրութիւնը քսան տարի անցմամբ եղաւ։ Ես ալ 19 տարեկանիս օգնական էի Բրօֆ. Շթրիքէրի, բայց քառասուն չեղած բրօֆէսոր չընտրուեցայ։»

Հռչակաւոր ակնաբոյժ Բրօֆ. Շնապէլ, որ 62 տարեկան է, հետեւեալը կ'ըսէ.—

«20ին և 30ին մէջտեղը մեր պէտք եղածէն շատ աւելին կը սորվինք։ 30ին և 40ին մէջտեղը ընտրութիւն ընել կը սովորինք և աւելորդները կը մոռնանք։ 30էն մինչեւ 50ը արտադրող ամենամեծ գործունէութեան հասակը կը նկատեմ կեանքի ամէն ասպարէզի մէջ, բայց մանաւանդ գիտական զբաղումներուն համար։ Կը տեսնեմ որ 50ին և 60ին մէջտեղ արտադրող գործունէութիւնը կը դադրի, սա՝ պարզ պատճառաւ թէ յայտնապէս կը տեսնենք որ ո՛րչափ քիչ է գիտցածնիս, և քաջութիւնը կը պակսի մեզի նոր բան մը սկսելու։ Իրաւ է որ Էմմանուէլ Քանթ իր իմաստասիրական ամէնէն նուրբ գործը հրատարակեց երբ 57 տարեկան էր, և յառաջաբանին մէջ կ'ըսէ թէ երեք տարի առաջ միայն յղացաւ գաղափարը։ Բայց տարօրինակ կերպով հանճարեղները սովորական կանոնէն բացառութիւն պէտք է նկատել։ Մեր ըսածը սովորական մարդոց համար է, և թէեւ Տր. Օսլերի հետ չեմ ըսեր թէ 60նոց գիտնականը ա՛լ բանի մը օգտակար չէ, բայց կ'ընդունիմ որ 50նոց բրօֆէսոր մը մասնաւորապէս յոգնած կ'ըլլայ, և հետեւաբար իր դասախօսութիւնները չեն կրնար ներշնչել երիտասարդներուն։ 60ը բրօֆէսորներուն համար հանգստեան կոչուելու սովորական սահմանը պէտք է ըլլայ։ Միւս կողմէ, ի՛նչ է գիտութիւնը առանց փորձառութեան։ Այսօրուան օրս բժիշկ մը կրնայ ըստ բաւականին փորձառու կոչուիլ՝ 60էն առաջ ուրիշներուն դաստալու։ Ես ամէն օր նոր բան կը սովորիմ։ Ուստի Տր. Օսլերի ըսածը բժիշկներուն համար չըլլար բնաւ։»

Կնախտաբան Բրօֆ. Ֆրօպաքլ, որ 61 տարեկան է, և դեռ քանի մը օր առաջ դժուարին գործողութիւն մը կատարեց, հետեւեալը ըսաւ.—

«Ես 35 տարեկան էի, և դեռ բրօֆէսոր չէի։ Մարդ ուրիշներուն բան սովրեցնելէ առաջ ինք պէտք է շատ բան սովրի։ Իրաւ է որ արտադրող ժամանակը բրօֆէսորին համար կը վերջանայ 50ին։ Այնուհետեւ ժամանակն է միմիայն իր ստացած փորձառութիւնը և ծանօթութիւնը գործածելու։»

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Նայէ Ֆրայէ Բրեսք»ի Mars 3ի խմբագրականեն

Բանեւորուէն հիւսիսային արեւելեան եւ հիւսիսային արեւմտեան ուղղութեամբ կիրճերուն դէմ Ճաքոնցիներուն ջանքերը տակաւին կը շարունակեն։ Թուրքի մանաւանդ գիշեր ցերեկ կ'աշխատի ձեռք ձգելու Բաուլթուլինի (Կութուլին) կիրճը, որովհետեւ անոր գրաւումէն վերջն է միայն որ պիտի կարենայ պաշարել ա՛լ աւելի արեւելք Տալինի ետեւը գտնուած կիրճերը։ Արդէն ակէջ առաջ երկարօրէն քննեցինք այս լեռնային անցքերուն կարեւորութիւնը Ճաքոնական յարձակողականին յարունակութեան համար, եւ ա՛յն եզրակացութեան հասանք թէ անոնց առումն առաջ Ճաքոնցիք չեն կրնար մտածել ընդհանուր յառաջխաղացութեան մը յաջողութեան վրայ։

Եկած լուրերէն ստուգիւ չի հասկցուիր թէ Ճաքոնցիք ի՛նչ վիճակի մէջ են Քաութուլին կիրճին առջեւ, բայց կ'երեւի թէ իրենց կացութիւնը ա՛նքան գէշ չէ։ Եթէ նոյն իսկ իրենց յարձակումներէն մէկ քանին ետ մղուեցան, բայց իրենց արտաքին դիրքերէն վռնտուած չեն, ա՛նպէս որ ի վիճակի են յարձակումները միշտ կրկնելու։ Ադէկ մը չենք կրնար ըմբռնել թէ ինչո՞ւ համար Ռուսք իրենց Հունհոյի հովիտին պահեսաիներէն օգնական գունդեր չեն ընդունիր, քանի որ յարձակումները այլ ևս անակն կալ չենն եւ կը կրկնուին ամբողջ օրը։ Ռուսք այսպէս պիտի կրնային ջնջել թշնամի անգնատ ջոկատները։ Բայց կ'երեւի թէ հոս ալ Ռուսք յայտնապէս անհոգութիւն մը ցոյց կուտան այդ կիրճերը բռնելու մասին, ինչպէս անցեալ տարի ցոյց տուին Թէօնչիլինի լեռնային մասերը բռնելու համար։ Ռուսք հակառակ պատերազմին երկար տեւողութեան բան մը չսովրեցան,— ասոր ապացոյց մըն է նոյն իսկ իրենց ձախողուածները ա՛նպիսի դիրքերու մէջ, որոնք ըստ ինքեան անառիկ են։

Այսօր Բեթերսբուրգէն հեռագրական լուր մը կ'ըսէ նոյն իսկ թէ Ճաքոնցիք գրաւած են Տալին կիրճը։ Ռուսք պաշտօնապէս բան չեն ըսեր, բայց իրենց կողմէ այս դէպքին խոստովանութեան քաղաքականը պատճառ մը չէ որ Ճաքոնցիք օգուտ չքաղեն իրենց այդ կարեւոր յաջողութենէն։

Տալին կիրճը կը գտնուի Զեհէչէչէնի ճամբուն վրայ։ Փուշունի և Ինքանի միջեւ։ Այս կիրճը հիշդ ա՛յն վայրն է ուր կ'ուզէին հասնիլ Ճաքոնցիք հիւսիսային արեւմտեան ուղղութեամբ աւելի յառաջանալով։ Բո՛ր բաթքինի նահանջի գիծը բռնելու համար։ Իրաւ է որ Տալին կիրճը բռնելով Ճաքոնցիք բոլորովին ազատ չեն գտներ Հունի գետահովտին ճամբան, քանի որ Ռուսք նոր դիրքեր գրաւած են Սահլուսնուի ատ։ Բայց քանի որ Ռուսք այդ կողմերը իրենց ունեցած պարէնները փոխադրեցին, կ'երեւի թէ երկար դիմադրութեան նպատակ չունին, որով հետեւորդին մէջ նշանակուած պաշարողական վտանգը իր նշանակութիւնը չկորսնցներ։

Ճաքոնցիք Սանչուլնուն գրաւելով Տալին կիրճին հիւսիսային զառիթափին վրայ հասած կ'ըլլան։ Ակէջ ալ պիտի գտնուն արեւելեան և արեւմտեան անցքերուն չուրջ, որոնք տանկաբին Ռուսերուն ձեռքը կը գտնուին, և ռուսական փաքրիկ ջոկատներուն նահանջը նեղը պիտի ձգեն, ա՛նպէս որ ամբողջ Հունի գետահովիտին դէմ ընդհանուր յարձակողականի մը սկսելու համար նախնական պայմանները այժմէն կը պատրաստուին։ Այս ժամանակուս պատահականութեան վրայ այժմէն իսկ Բուրքաթքին իր նահանջին պարագաներով կը զբաղի, որովհետեւ Շահոյի վրայ իր երկար մընալը փորձանք մը կրնայ բերել գլխուն։ Ուստի Օեամայի ազ թեւը, այսինքն Բուրքաթի բանակը Հունի գետահովիտը հասնելուն պէս, Բուրքաթքինի արեւելեան ձախ թեւը պիտի պաշարուի, եթէ մինչեւ ա՛ն ատեն չփոխի Թիլինկ նահանջել Հունէն անցնելով։ Հետեւաբար եթէ ռուս բանակին վերին հրամատարութիւնը չուզեր ներկայ ռազմագիտական անընդհատ պարագաներուն տակ ճակատամարտը ընդունիլ, պէտք է դէպի հիւսիս նահանջը սկսի։ Բայց եթէ Բուրքաթքին ալ՝ պարագայի տակ կ'ուզէ զէնքերուն բախտը փորձել Շահոյի վրայ, Ճաքոնական բանակին արեւմտեան թեւէն պիտի կրէ յարձակումը։ Եթէ ցուրտը յանկարծ դադար մը չբերէ, գործողութեանց նոր չրջանի մը սկիզբը կը գտնուինք։

ՃԱԲՈՆՑԻՆԵՐՈՒՆ ՅԱՌԱՋԽԱՂԱՑՈՒՄԸ ԴԷՊԻ ՀԻՒՍԻՍ

Լոնտոնէ կը հեռագրեն թէ Ռուսք ամէն կերպով կը նեղեն Ճաքոնցիներուն յառաջխաղացումը դէպի հիւսիս։ Տալնիէն Հոսմ կը հեռագրուի թէ Մարչալ Օեամա հրամայեց որ իր ամբողջ բանակը համանուագ յառաջխաղացում մը կատարէ։ Ամբողջ ճակատը՝ սկսեալ Հայքօնդայէն (արեւմուտք) մինչեւ Զինհէչէօն (արեւելք) առնուազն ինսուն անգլիական մղոն է, և որովհետեւ զօրքերը զիկզակ շարուած են գետերուն երկայնքը, թշնամի բանակները իրենց համար բաւական բաւական սեռ գետին մը ունին։ Ճաքոնական ձախ թեւը ետ քաշեց ռուս յառաջապահները, և Լիաօ գետին արեւելեան եզերքին վրայ գիծ մը գրաւեց։ Մանր ռմբակոծում մը կը տեսնէ ամբողջ գծին վրայ երկաթուղիին արեւմտեան կողմը, գիշեր ցերեկ անընդհատ։ Ռուսք դաշտային և պաշարման թնդանօթներով անընդհատ բարձր կրակ կ'ընեն ամենատակ։ Ճաքոնցիք կը մնան իրենց դիրքերուն մէջ, Ռուսերուն պէս պարապ տեղը ռումբի վնաս չեն ըներ։ Ռուսական փոքրիկ ջոկատներ յուսահատական գիրկընդխառն կռիւներ կ'ընեն ծանր կորուստներով։ Ամբողջ գծին վրայ Ռուսերուն գործը խիստ անդիսատ կ'երթայ։

ՏԱԼԻՆ ԿԻՐՃԻՆ ԿՌՒԻԸ

«Նովոյէ Վրէմիա» հեռաւեալը կը գրէ Տալին կիրճին ռուսական պարտութեան վրայ.— Տալին կիրճէն տասներկու վերստ դէպի հիւսիս կը գտնուի Սօլունտ գաշտը, ուր կը գտնուէին ռուսական մեծ մթերանոցներ, նաեւ այն նեղ գիծը որ Դիւբիրնդայի վրայէն կ'երթայ մինչեւ Մատչիտան։ Սօլունտի պաշտպանութիւնը յանձնուած էր ռուս դեր գնդապետ Սէմչէվի։ Փետր. 26ին կէս օրէ վերջ, Տալին կիրճը պաշտպանող ռուս զօրաց պետը՝ զօրավար Ռէնէնքամբֆ լուր առաւ թէ ճաքոնական ուժեր յարձակեցան Սէմչէվի վրայ։ Ռէնէնքամբֆ յայտարարեց իր զօրքերուն թէ մինչեւ որ գնդապետ Սէմչէվ իր վակոնները և պարէնները ապահով տեղ մը չփոխադրէ, իրենք պէտք չէ նահանջեն։ Տալին կիրճէն։ Իրիկուան ժամը 9ին լուր եկաւ թէ Սէմչէվ պէտք եղածը բրած է, և ասոր վրայ Ռէնէնքամբֆ նահանջը սկսաւ։ Առօթի և յոգնած զօրքերը սոսկալի նեղութիւններ կրեցին գիշերային նահանջին ժամանակ։ Այս նեղութեան վրայ աւելցուցէ՛ք նաեւ ա՛յն մտահոգութիւնը թէ ճաքոնցիք կրնային իրենց ճամբան կտրել, որովհետեւ Սէմչէվ պիտի չկրնար երկար տեղ դիմանալ։ Վերջապէս Սէմչէվ քաշուեցաւ Ուպանեուրուղա գիւղը, Սօլունտի և Թիւքենթայի միջեւ, և ուր տեղի ունեցաւ երկու հրամատարներուն միացումը։

ԿԱՒԿԱՍԻՈՅ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ

Հիմակ ալ կ'ըսուի թէ Կաւկասիոյ կուսակալ պիտի անուանուի կայսերական պալատան նախարար կոմս Վորոնցով-Տաշքով։

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Բարիզի Պանքային տնօրէն Մ. Նէօլին և Բրէտի Լիսնէէն Մ. Բոնզոն Դը. օր Բեթերսպուրկ գացին ռուսական նոր փոխառութեան վրայ բանակցելու։ Այս սեղանաւորական պաշտօնատարները ռուս կառավարութեան հետ պիտի համաձայնին փոխառութիւնը հրապարակ հանելու ժամանակին և սեղանաւորական պայմաններուն վրայ։ Գումարը 800 միլիոն ֆր. պիտի ըլլայ, և պիտի հոգացուի ֆրանսական գրաւագլուխներէն։ Կը կարծուի թէ հրապարակ պիտի ելլայ Ապրիլին։ Դարձեալ ըստ առաջնոյն հինգ տարիւր հազարով, բայց այս անգամ եօթը տարի պայմանաժամով։ Բարիզեան սեղանաւորական պաշտօնատարները պիտի յայտարարեն ռուս կառավարութեան թէ Ֆրանսա շատ կը փափաքի վերջացած տեսնել Ծ. Արեւելեան Պատերազմը, և թէ այս վերջին անգամն է որ ֆրանսական դրամագլուխը պիտի օգնէ պատերազմին Նիթական պէտքերուն։

Պատերազմին սկիզբէն ի վեր ռուս կառավարութեան փոխառութիւնները հետեւեալ կերպով եղած են.— 800 միլիոն ֆր. Բարիզի առաջին փոխառութիւնը, 500 միլիոն մարք Պերլինի մէջ, 150 միլիոն բուպլ ներքին փոխառութիւնը, ընդ ամէնը 1800 միլիոն ֆր.։ Հիմակ ալ 800 միլիոն ֆր ի նոր փոխառութիւնը Բարիզի մէջ պիտի կնքուի։ Պատերազմին բովանդակ ծախքը 2½ միլիառ ֆրանք եղած է ցարդ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ՄԵԾ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ

100,000 ՀՈԳԻ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

ՃԱԲՈՆՑԻՔ ԿԸ ԳՐԱՒԵՆ ՍԻՆՄԻՆԴԻՆԿԸ

ԼՈՆՏՈՆ Փետր. 4.— Նիուչուանկէ կը հեռագրուի թէ Ճաքոնցիք գրաւեցին Սինմինդինկը։

ԹՈՒԻՕ.— Մարչալ Օյամա կը հեռագրէ.— Զօր. Լինէվիչի հրամանին տակ գտնուած Ռուս բանակը կը նահանջէ դէպի Մուքտէն։ Զօր. Օքու պաշարած ըլլալով Ռուսերը, կ'սպասենք որ Ռուս բանակը Թիլինկ քաշուի։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ճաքոնի բանակին կեդրոնէն հետեւեալը կը տեղեկագրուի Ֆուզանի ճամբով.— Ճակատամարտը ընդհանուր հանգամանքով մը կը շարունակուի։ Ամբողջ ճակատին վրայ և ամրութիւններուն դէմ կռիւ կը մղուի։ Երկու կէտերու վրայ, այսինքն Շաչիբուլի և Լիլինքուանի մէջ Ճաքոնցիք յարձակեցան ռուսաց վրայ։ Մինչեւ այսօր Ռուսերէն 60,000 հոգի և Ճաքոնցիներէն 50,000 հոգի սպաննուած են։

—Զօր. Օքուի բանակին մօտ Ռիւթերի թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ մարտ 2 թիւով.— Ճաքոնցիք սուրնաւոր կատաղի կռիւ մը եւ ք յաղթուեցան գրաւել Լաբաթայի ամրութիւնները։ Ճաքոնական կորուստները 2000 հոգի են։ Երկաթուղիի ճամբուն վրայ թնդանօթի կռիւը կը շարունակուի։ Ձիւնի մրրիկը կը շարունակուի այս կողմերը։

ԲԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿ.— Սախէթունէ կը հեռագրուի Բեթերսպուրկի պաշտօնական հեռագրական վարչութեան.— Ռուս բանակին ձախ թեւին վրայ, եւ դէպ մինչեւ լոյս կռիւը շարունակուեցաւ։ Այս առտու Սալինբուրի մօտ ճաքոնական զօրագունդ մը պաշարման չարժում մը փորձեց, որով կռիւ մը սկսաւ երկու կողմէն և Սալինբուրի ամրութիւններէն դեռ Ճաքոնցի ձայներ կը լսուին։ Ճակատամարտը բոլոր գիծին վրայ տարածուած ըլլալով, տակաւ վճռական դէմ մը կ'սանայ։ Կեդրոնին վրայ կռիւը անուելի է։ Ճաքոնցիք անընդհատ կը յարձակին Բութիլով, Նովկորտա և Զէվսաքի բլուրներուն վրայ և ռուսք կը դիմադրեն։ Կորուստները շատ մեծ են։

ԼՈՆՏՈՆ.— Սէմչէն կողմ կրակը կը շարունակուի բայց վճռական արդիւնք մը չկայ դեռ։ Մուքտէնի արեւելեան և արեւմտեան կողմերը ընդհարումներ տեղի կ'ունենան երկու հակառակորդ զօրքերուն միջեւ։ Թուքիոյ «Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի կը հեռագրուի թէ Ճաքոնցի առաջապահներ Մարտին երկրորդ օրը կէս օրին եռաք Մուքտէնի մօտեցած են։ Ամէն կողմ սաստիկ է կռիւը, Ճաքոնցիք կը ռմբակոծեն Ռուսաց կարեւոր դիրքերը։ Ռուս բանակը սկսած է նահանջել Մուքտէնէ։ Ձախ թեւին վրայ կռիւը մինչեւ լոյս տեւեց և առտուն Շալինբուի մէջ սեռ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ։ Շալինբու Մուքտէնէ 10 քիլոմէթր հեռուն է։ Զօր. Օքու Ապանայի մօտ ռուս խրամները գրաւեց։ Այս կռիւին մէջ Ճաքոնցիներէն սպաննուեցան 1000 հոգի, իսկ Ռուսներէն 3600 հոգի։ «Սէնդրել Նիւզ» կը տեղեկանայ թէ ճաքոնական ձախ թեւը շարունակելով դէպի հիւսիս իր առաջխաղացումը գրաւած է Սինսինթինկը և այժմ Մուքտէնի հարաւային դիրքերուն վրայ յարձակելու կը պատրաստուի։ Վերջին կռիւներուն մէջ Ճաքոնցիներուն կորուստն է 40,000 հոգի վիրաւոր և սպաննուած, և Ռուսներունը 30,000 հոգի։

—Ճանկայէ կը հեռագրեն թէ Ճաքոնցիք կը ռմբակոծեն Սաղալին կղզիին հարաւային նաւահանգիստները։

ԲԱՐԻԶ.— Հոս զրոյց մը կը շրջի թէ Ռուսիոյ և Ճաքոնի միջեւ հաշտութեան պայմանագիրը ստորագրուած է եղեր բայց այս զրոյցը ոչ և է հաստատութիւն չէ գտած։

ՊԵՐԼԻՆ.— Բեթերսպուրկէ հեռագրի մը նայելով հոս սա զրոյցը կը շրջի թէ Մեծ Տէրութեանց և Ամերիկեան կառավարութեան միջամտութեան չնորհիւ հաշտութիւնը կնքուելու վրայ է։

ՃԵՆՈՎԱ.— Գերման կայսերական ընտանիքէն Ֆրէտէրիք Լէոբոլտ իշխան այսօր «Բրինձ Ֆրից» շոգենաւը նստելով Ծ. Արեւելք մեկնեցաւ։ Ճենովայի գերման հիւպատոսը և իտալական պաշտօնատարներ ողջերթ մատեցին։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ երէկ նախագահեց Մայր եկեղեցիի արարողութիւններուն եւ Ճաշու Դրքէն վերջ ուսանող ազգին առթիւ քարոզ մը խօսեցաւ բացատրելով թէ Սահակ Ս. Հայրապետ ի՛նչպէս օգտակար եղած է հայ եկեղեցիին։ Ս. Գիրքը հայերէնի թարգմանելով օտար լեզուներէ։ Ն. Սրբազնութիւն խօսացաւ «Հաւատով խոստովանիմի» բացատրութեան շաբաթներուն։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Պատր. Փոխանորդ Տ. Գէորգ եպս. Երէցեան, շաբաթ օր Բ. Դուռ երթալով տեսակցութիւն մը ունեցաւ Մեծ.Եպարքոս Բարձր. Ֆէրիմ փաշայի հետ։

Տ. ՄԿՐՏԻՉ Սրբազն. Վեհապետեան երէկ հանդիսաւոր Ս. պատարագ մատոյց Կէտիկ Փաշայի եկեղեցիին մէջ, եւ գեղեցիկ քարոզ մը խօսեցաւ։

ՍՈՒԶՈՒՎՑԻ հոգեւոր հովիւ Տ. Արսէն Վրդ. Վեհունի իր պաշտօնատեղին հասած ըլլալով վերջերս։ Ն. Պատրիարքարանի աղակցութիւնը խնդրած է, իր հոգեւոր պաշտօնին մէջ օգտակար հանդիսանալու համար։

ԳԱՍԹԷՊՈՒՆԻի Պատր. Փոխանորդ Տ. Գրիգորիս վրդ. Պալագեան, թեմական այցելութեան եղած ըլլալով, Տիվրիկ Համիտիէի մէջ ինը անդամի թաղ. Խորհուրդ մը և հինգ անդամի բաղկացեալ Հոգաբարձութիւն մը կազմած է։

ՊԱՂՏԱՏԻ Պատր. Փոխանորդ Տ. Սերովբէ վրդ. Մեծ Պահոց առաջին շաբթուն Պասրա պիտի երթայ, տեղւոյն եկեղեցիին վերաշինութեան ձեռնարկելու համար։

ՄԱՐՐԻԳԻԻՂի Թաղ. Խորհուրդը խմբովին հրաժարական ժառուցած է Ս. Պատրիարք Հօր, որ այս մասին պէտք եղածը տնօրինած է։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ Խորհուրդը իր ուրբաթ օրուան նստին մէջ հետեւեալ տնօրինութիւնները ըրաւ.— 1. Ասկէ առաջ բարեխիղճաբար Յակոբեան Մինասի Էֆենտիի կողմէ Ազգ. Հիւանդանոցի վերաշինութեան հաշիւները ժառուց-

ուած և Խորհրդոյ կողմէ քննուելով պարզուած էր Քաղ. ժողովոյ, որ հաշուոց ճշդութիւնը և մասակարարութեան օրինաւորութիւնը հաստատած և այս անգամ Ս. Գատրիարք Հայրը որոշմամբ ժողովոյ յանձնարարած էր Տնտես. Խորհրդոյ կատարել վաւերացման գործողութիւնները։ Խորհուրդը որոշեց վաւերացնել նրան հաշիւները և յանձնել տուարները Վիճականոցի Հոգաբարձութեան։ Զ. Խորհուրդը կեդր. համարակալին կողմէ մատուցուած տեղեկագրերուն վրայ, գնեց կէսիկ Փաշայի. Նազար Գարուի և Խասգիւղի եկեղեցիներուն, ինչպէս և Կ. կեսարիոյ Ցէնէսէ գիւղի Գոլոյոյ կալուածոց հնամակալութեան մասնակարարութեան հաշիւները. և հաստատելով անոնց ճշդութիւնը, որոշեց վաւերացնել։ Յ. Ակնայ Գասա. Վարչութեան մէկ գրոյն վրայ Խորհուրդը որոշեց յանձնարարել Իզմիրի Առաջնորդարանն որ փոխանցնէ Սէօքէի ազատակի խնդրոյն նկատմամբ սպասուած կարգադրութեան արդիւնքը։ Է. Խորհուրդը Բարեգի Առաջն. Տեղապահին կողմէ ուղղեալ գրութենէ մը տեղեկանալով որ Կէսիկ Փաշայի Թաղ. Խորհուրդը, տակաւին անվճար կը թողու նոյն եկեղեցիին անտուկէն՝ Խուսգիւղի եկեղեցիին վճարելի երկու օրուան կտակարարժէքի գումարը, որոշեց դարձեալ յանձնարարել նոյն Թաղ. Խորհրդոյ որ փութացնէ առաքումը նոյն կտակարարժէքի գումարին։ Ը. Էյուպի ընակիչներէն Կարապետ Գասարեան անուն ազգայինը, իր սեփական մէկ տունը նուիրած ըլլալով Թաղին Ս. Եղիա եկեղեցիին, Խորհուրդը միշտ Թաղ. Խորհրդոյ մէկ գրոյն վրայ որոշեց խնդրել Ս. Պատրիարք Հօրմէն որ հաճի իր հայրական գրովը օրհնել բարեբէր նուիրատուն։ Խորհուրդը ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ Տարտանէլի, Գուրուչէշմէի, Բուսմէլի Հիսարի և Սկիւտար Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոց կողմէ ուղղեալ կարգ մը դրամական, կալուածական և կապային խնդրոց ուսումնասիրութեամբ և տնօրինութեամբ։

ԱՏԱՆԱՑԻ Առաջնորդ Տ. Մուշեղ Մ. Վ. Սերովբեան ամսոյս 10ին ուսական շոգենաւով Մէրսին հասաւ։ Առտուն շոգեմակոյկով դիմաւորելու գացին Տ. Ներսէս վրդ. Խապաեան, Ատանայի Առաջն. Փոխանորդ Տ. Գրիգոր ք. Ներկաներուն քանի մը քառանասներ և Մէրսինի Հայ երեւելիներ, որոնք քաղաք առաջնորդեցին Առաջնորդ Հայր Սուրբը։ Նաւամատոյցը խռնուած ամբոխին խնդութեան մէջ նորին Գերապատուութիւն կառքերով առաջնորդուեցաւ եկեղեցի, ուր Տ. Մուշեղ վրդ. վարձ բայց իմաստալից քարոզ մը խօսեցաւ և Վեհ. Կայսեր կենաց համար ջերմագին մաղթանքներ ըրաւ, որոնց «ամէն»ներով մասնակցեցաւ ժողովուրդը։ Յետոյ ի դիմաց Մէրսինի Հայ գաղութին, վարժարանի աշակերտներէն մին գրաւոր բանախօսութիւն մը արտասանեց, որուն մէջ Մուշեղ վարդապետին թէ՛ եկեղեցական և թէ՛ գրական գործունէութիւնները կը թուէր։ Համակրելի արտայայտութիւնը այս բանախօսութեան իրեն յատուկ պերճախօսութեամբը պատասխանելով օրհնեց ներկայ ժողովուրդը։ Յետոյ եկեղեցիէն ելնելով Առաջնորդարան ելաւ և ընդունեց երեւելիներուն այցելութիւնները։ Մէրսինի հասան Ատանայի երեւելիներէն Տեարք՝ Մ. Շահպազեան, Կ. Քէչիչեան, Մ. Աշըգեան, Ս. Գզոիկեան և ուրիշներ։ Տ. Մուշեղ վրդ. կէս օրուան մօտ մեկնելոյն Միւթէսարրիֆի փաշային այցելութեան գնաց և բաւական սիրալիր տեսակցութենէ վերջ մեկնեցաւ հետը ունենալով տեղւոյն Թաղ. Խորհրդոյ Ատենապետ Մկրտիչ էֆ. Զէլէբեանը։ Նոյն օրէ վերջ փոխադարձ այցելութեան եկաւ Միւթէսարրիֆ փաշան որ կէս ժամու չափ տեսակցելէ վերջ գոհ պատուութեամբ մեկնեցաւ։ Իրիկուան դիմաւորեց Տ. Մուշեղ վրդ. Դպրոցները այցելելով դասաւանդութեան ներկայ գրութիւնը։ Փետր. 11ին Մուշեղ վրդ. մեկնեցաւ Ատանա, ուր շատ փայլուն եղաւ ընդունելութիւնը։ 29—30 կառքերով և ամէն ազգի բազմութեան մը ուղեկցեցաւ եկեղեցի ուր աղօթից վերջ Սուլթանին թանկագին կեանց և արեւշատութեան համար։ Առաջնորդը բարեմաղթութիւններ ըրաւ նաև Ս. Կաթողիկոսին համար։ Ժողովրդեան վրայ իր թողած առաջին պատուութիւնը լաւ է կ'ըսուի։

ՄԱՀ ՑԱԿՈԲ ԷՖ. ՖՐԻՆԿԵԱՆԻ. — Հինգշաբթի գիշեր Պոյաճիգիւղի իր տան մէջ յանկարծական մահուամբ մեռաւ Յակոբ էֆ. Ֆրէնկեան, ութսունամեայ հասակի մէջ։ Հանգուցեալը դիկ կնասրացի էր և երկար տարիներ Կայ մէջ սեղանաւորութեամբ պարապելէ յետոյ, Ապահովութեան Սընտուկի Տնօրէն կարգուած և քանի մը տարի այդ պաշտօնը վարած է։ Իւրայի Բասրիճանաւոր էր։ Յակոբ էֆ. գործոնդիր մը կատարած էր նաև Ազգ. Պատրիարքարանի շրջանակին մէջ։ Բանից Բազաքական Ժողովոյ և Տեսուչ Խորհուրդներու անդամակցած և մասնակցած է կարգ մը Ցանձնաժողովներու. միշտ արդիւնաւոր պաշտօնավարութեամբ։ Կը յիշուի իր կատարած դերը Կեսարիոյ առաջնորդութեան վէճերուն մէջ, որոնք տարիներով զբաղեցուցած են Գերագոյն Ժողովը և 1860էն ետքը՝ Խոն Ժողովը։ Ցէնկեան էֆ. ամէնէն գործօն անդամը եղած է այն Ցանձնաժողովին որ 1884ին կազմուեցաւ և որուն ջանքերով ի հիմանց նորէն կառուցուեցաւ Պոյաճի գիւղի Ս. Երից Մանկանց եկեղեցին, ուր երէկ կատարուեցաւ յուղարկաւորութիւնը։ Դագաղը կը շրջապատէին Տ. Տ. Գրիգորիս եպսկ. Յովհաննէսեան, Մկրտիչ եպս. Վեհապետեան և Եղնիկ եպսկ. Ապահունի, վարդապետներ ու քահանաներ։ Մեռելական արարողութիւնները ետքը, թափօրը մեծ շքով ուղեկցեցաւին արժանի վայելչութեամբ առաջնորդուեցաւ գիւղին գերեզմանատունը, ուր ամփոփուեցաւ մարմինը։ Յետոյ դագաղին հետեւող յուղարկաւորները՝ որոնք մեծ թիւ մը կը կազմէին մեծամասնաբար ծանօթ անձնաւորութիւններէ, տան մէջ իրենց ցաւակցութիւնները յայտնելով հանգուցեալին ընտանիքին ու պարագաներուն. մեկնեցան։ Մեր ցաւակցութիւնները կը յայտնենք Ցիրէնկեան, Այվազեան ընտանիքներուն և պարագաներուն։

ԱՇՍՕՐ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ տեղի կ'ունենայ Պատգարութեան հանդէսը Հանր. Պարտքի Վարչութեան Ռէժիի Քօմիսէրութեան քարտուղար Գառնիկ էֆ. Ճիւմպիշեան, Տ. Արիստակէս Ա. քհն. Ճիզմէճեանի աղջկան Օր. Վերժինէ Ճիզմէճեանի հետ։

ՊԱՐՏԻԶԱԿԻ Ամերիկեան վարժարանին յարակից որբանոցին անօրէնութիւնը մաս նիւնըմ, որ վեց ամիսէ ի վեր Սերբիա և Ափրիկէ կը գտնուէր, անցեալ շաբթու Պարտիզակ հասած է։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ. — Վահան էֆ. Ց. Գնաճեան՝ իր Օր. Աննա Ց. Նուրեանի հետ ամուսնութեանն առթիւ հաճած է 25 Օսմ. ոսկի նուիրել Հիւանդանոցիս, որպէս զի հարսնիքին օրը (այսօր) առտու և իրիկուն մասնաւորապէս ճաշ տրուի ընդհ. պատապարելոց։ Ուստի Հոգաբարձութիւնս այս առթիւ իր սրտագին շնորհակալութեանց հետ առ բարեբէր նուիրատուն, կը փութայ շնորհաւորել այս երջանկաբեր միութիւնը։

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ այս ամուսնութեան առթիւ փոխան ծաղկեփունջի հեռաւեալ նուիրատուութիւնները եղած են. Տեարք Եղբարք Կիւլպէնկեան եւ ընկ. 216 ղրշ., Տէր և Տիկին Աւետիս Տէր Միքայէլեան 108, Տէր և Տիկին Միհրան Մելէմէթեան 108, Սարգիս էֆ. Խաչերեան 108,

(Կնիք)

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ԿՆՈՔՆՔ

ՊԵՐՃՈՒՀԻ. — Դուստր Արշակ էֆ. Հանրմեանի։ Մկրտութիւնը տեղի ունեցաւ անցեալ կիրակի, 13 Փետր. Ենի Գարուի եկեղեցիին մէջ, ձեռամբ Տ. Արիստակէս քհն. Վարժապետեանի եւ կնքահայրութեամբ Ալիքսան էֆ. Շէհիրլեանի։ Ներկայ էին երկու կողմի ազգականներ և բարեկամներ։

×

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԻՐԱՐ ՍԱՀԱԿ Մ. ԽՕԼՄԻՒՇԵԱՆ
ՕՐ. ԲԵՐՈՒՀԻ Զ. ԴԱՐԹԱԼԵԱՆ
ԽՕՍԵՑԵԱԼՔ
13 Փետրուար 1905

×

ՄԱՀ

Խասգիւղի փոխ-աւագերէց Տ. Աբրահամ քհնյ.ի հարսին՝ Տիկին Աղաւնի Փափազեանի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Կիրակի օր Թաղին Ս. Ստեփաննոս եկեղեցիին մէջ։ Կը նախագահէր Տ. Տիրայր վրդ. չորրը ուներալով Պալաթի, Խասգիւղի քահանայից և Դպրաց Դասերը։

Հանգուցեալ Տիկինը Գալֆայեան Որբանոցի սանուհիներէն էր։

☛ Կարդալ Մանման Փաշա, Խ. ՖԷՍՃԵԱՆ դեղարանի Զկան իւղի ծանուցումը Դ. երեսը։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

4 Մարտ 1905

Ցրանս. 3% Français)	100 50
Ռէժի (Tab. Turcs)	365 —
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	91 —
Երկաթուղի (Lots Turcs)	134 50
Պանգ Օթթ. (Banqus Ott.)	605 —
Թրանսվասալ (Transvaal)	99 —

ՐԷՍՄԻ

ՆԸՇԱՆ

Սբանիա տէվլէթին Տէրսաատէթ սէֆարէթի պէյ քեաթիպի գօնթ Տիւ Գազասարա Տրոյա իթինճի բրիթպէէն Օսմանի նշանը ալիսի իհսան պույրուլմուշ տրը։

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆ. — Պէրութի կեդրոնական առեւտրական դատարանին նախագահ Ճէլալ պէյ Էնկիւրիի վերաքննիչ ատեանին պատժական ճիւղին նախագահ անուանուեցաւ և իրեն յաջորդեց Սելանիկի կեդր. նախադատ ատեանին ընդհ. դատախազի օգնական Մէհմէտ Ալի Միւնիր էֆ.։ Այս վերջինին ալ յաջորդեց Կիւմիւլճինա գաւառակին նախադատ ատեանին պատժական ճիւղին նախագահ Մազհար էֆէնտի։

Վանի վերաքննիչ ատեանին ընդհ. դատախազ Նայիլ էֆ. Մանասթր փոխադրուեցաւ նոյն պաշտօնով։

Վանի կեդր. նախադատ ատեանին ընդհ. դատախազի օգնական Օսման Ըէմզի էֆ. Հալէպի կեդր. նախադատ ատեանին պատժական ճիւղին նախագահ անուանուեցաւ։ Իրեն յաջորդեց Զօրուժի նախադատ ատեանին պատժական ճիւղին նախագահ Ճէվատ էֆ. և այս վերջինին ալ յաջորդեց Իզմիրի նախադատ ատեանին պատժական ճիւղին նախկին նախագահ Ապտիւլհալիմ էֆէնտի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Ոսկի Լիւգաթի շքադրած տրուեցաւ Հանր. Պարտքի Վարչութեան քօմիսէրութեան ճիւղին անօրէն և ուաղ քարտուղար Զէքի պէյի։

ԿԱՑՍ. ԳԹՈՒԹԻՒՆ։ — Այս տարի ձմեռը խիստ սաստիկ է մանաւանդ Ռումէլիի մէջ։ Գոսովոյի պաշտօնաթերթը կը գրէ թէ ցուրտը սովորաբար զէրոյէն 20 աստիճան վար է և տեղ տեղ մինչեւ 32 աստիճան վար։ Զիւնը մէկ երկու մէթր բարձրութեան հասած է որով հաղորդակցութիւնները դադրած են և փայտի ու ածուխի պատրաստի մթերքը սպառած է։ Գիւղերէն դժուարութեամբ բերուած փայտին բեռը 15 ղրշ.ի և ածուխին օքան 40 փր.ի ելած են։ Այս աղութիւնը և աղքատութիւնը նկատի առնելով, Ընդհ. Քննիչութիւնը հեռագրեց ամէն կողմ յանձնաժողովներ կազմել, կարողներէն նպաստ հաւաքելու համար և թաղապետական հատոյթներէն բաւականաչափ դրամ ծախսել։ Վեհ. Սուլթանը իմանալով այս կացութիւնը, հրամայեց որ Ռումէլիի երրեակ նահանգներուն Արքունի Կալուածներու հատոյթէն 50,000 ղրշ. յատկացուի աղքատներուն ձմրան պէտքերուն համար։ Այս գումարէն Գոսովայի նահանգին բաժին ինկած 20 հազար ղրշ.ը բաժնուեցաւ ամէն կողմ։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Գերմանական կառավարութիւնը պատուանշաններ նուիրեց Հալէպի կուսակալ Բեազիմ պէյի, Հալէպի պատժական ատեանի նախագահ Լութֆի և օտար գործերու տեսուչ Պէշարա էֆէնտիներուն։

ԽՌՈՎԱՐԱՐ. — Պոլսոյ Եղեռնագատ Ատեանը ի բացակայութեան դատեց խռովարար Ապտուլլահ Ճէվտէթը և զայն դատապարտեց ցմահ բերդարգելութեան, քաղաքային իրաւունքներէ զրկման և ստացուածքներու գրաւման։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԱՐՄՏԻՒՆԵՐԸ. — Յորենի առեւտուրը լիպրայով չկատարելու հրաման տրուած էր և այս պատճառաւ երկաթուղիի կայարաններուն մէջ գտնուած արմտիքը կշռելու համար քանդակներ պէտք դրուէին։ Բայց նկատելով որ ժողովուրդը մինչեւ որ քանդակով և պասքիլով կշռումին վարժուի, զեղծումներ տեղի պիտի ունենան, Էնկիւրիի կուսակալութիւնը առաջարկեց մասնաւոր քանդակներ ընարել և իրր ամսական 100 օքա արտիքէն 5 փր.ի տուրք մը առնել։ Սակայն Զեռնհաս Պաշտօնարանը նկատելով որ միշտ կ'աշխատուի տեղական արտիքներուն ծախքերը թեթեւցնել, օտար ապրանքներուն հետ մրցումը ապահովելու համար, կարծիք յայտնեց թէ այս նոր տուրքը ծանրութիւն մը պիտի ըլլայ։ Սակայն միւնոյն ժամանակ արտօնեց այդ տուրքին գանձումը այն պարագային երբ վճառորդը և գնորդը, իրենց կամքովը ուզեն քանքարեցիներու դիմել։ Միւս կողմէ ձեռնհաս պաշտօնարանին ուշադրութեանը կը յանձնուին Անատոլուի երկաթուղիին ծանր փոխադրողէ քարերը, որով երկրագործական բերքերը փոխանակ Գոնիայի ճամբով ղրկուելու Նիյտէէն ուրիշ նաւահանգիստներ կը ղրկուին։ Այս պատճառաւ Էրէյլիի և Քարամանի կողմերը մեծաքանակ արմտիք մթերուած են և չեն կրնար տեղ մը փոխադրուիլ։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՑՐԻԷԻ վարչութիւնը նկատելով որ իր կամուրջի նաւահասոյցներուն վրայ տոմակի կիսէները անքաւական են ճամբորդներուն բազմութեան համար, որոշեց անոնց թիւը աւելցնել։ Ակէզ առաջ, շոգենաւերէն ուղղակի Կամուրջին վրայ ելլելու համար անցքեր շինուած էին։ Այս անցքերուն գլուխներն ալ տոմակավաճառի մէյմէկ տաղաւարակած են շինուիլ, որով ժողովուրդը առանց սանդուղներէն վար իջնելու պիտի կրնայ տոմակ գնել։

ԿՈՑՐԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՄՐԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ. — Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ Սելանիկի մէջ կոյրերու, խուլ-համրերու վարժարան մը հաստատուի։ Այս վարժարանին շինուելիք գեղեցիկ Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուեցաւ։ Նահանգին քաղաքային և զինուորական պաշտօնեաներու թոշակներէն 100ին մէկ վար պիտի դրուի այս նպատակին համար։

ՄԱՀ. — Կայս. Անձն. Գանձու նախարարութեան արքունի կալուածներու քննիչ Միրլիվա Մէհմէտ Շէվքը փաշա մեռաւ։

ՄՈՎԷՍԻ ՀՈՎԻՏԸ. — Հիճազի երկաթուղիին վրայ, Մասի կայարանէն 5 ժամ անդին կը գտնուին աւերակները Մովսէսի հովիտին։ Այս հովիտը ովասիս մըն է և այժմ էլճի կը կոչուի։ Կը ջրուի առուակէ մը որ քարուղիէ մը կը հոսի եւ ինը ակեր ունի։ Այս ակերը որոնք Մովսէսի ակեր կը կոչուին, ժամանակաւ 12 հատ էին։ Ընդարձակ այս ովասիսը այգիներով, բանջարանոցներով եւ պղտատու ծառերով ծածկուած է։ Շրջապատուած է բարձրաբերձ լեռներով որոնց մթին տեսքի սարսափ կ'ազդէ։ Հովիտին մէջ մարդ նախ կը հանդիպի հրաշալի հին չէնքի մը, զոր «Փարաւոնի դղեակ» կը կոչեն տեղացիք։ Այս չէնքը կանգնուած է վեց սիւներու վրայ և իւրաքանչիւր կողմը ունի արձան մը, որուն պատուանդանը զարդարուած է խիստ գեղեցիկ կերպով քանդակուած պատկերը երկու բմբիշներու որոնք իրար գրկած են։ Սիւներուն վրայ ալ կը տեսնուին անասուններու և ուրիշ արտակարգ պատկերներ։ Այս չէնքին մէկ քովը ուրիշ գմբէթաւոր չէնք մըն ալ կայ չորս սիւներու վրայ, որոնց մէջտեղէն կը տեսնուի ձեռքերը երկինք բարձրացուցած կին մը և իր քովը երկու դեռատի աղջիկներ։ Շէնքին դուռը եւ բոլոր սիւս մասերը միակուտ քարէ են Փարաւոնի դղեակին հիւսիսարեւելեան կողմը ուրիշ չէնքի մը դուռը կայ երկու կողմը խանութներով եւ քիչ մը անդին ալ 50 աստիճաններով սանդուխ մը, միակուտ խոշոր քարերէ կազմուած և բազմաթիւ ցցունքներով։ Հոս է որ կ'սկսի Մովսէսի ճշմարիտ հովիտը, որ 25 քիլոմէթր երկայնութիւն ունի հիւսիսէն դէպի արեւմուտք եւ 600 ու 1600 մէթրին միջեւ փոփոխուող լայնութիւն մը։ Կ'ուռգուի Սկան անուն առուակէ մը եւ Մովսէսի ակերէն բղխած ջուրէն։ Շուրջը կը տեսնուին հին չէնքերու յարկ յարկ մնացորդները։ Հովիտին հիւսիսակողմը, խորանարդաձև խոշոր քար մը կայ մէկ մէթր բարձրութեամբ եւ շրջանակուած դռտիով մը, որ հեռուէն երկաթ կը կարծուի, բայց նոյնպէս քարէ է։ Հիւսիսակողմն է դարձեալ որ կը գտնուի Ահարոնի լեռը եւ գերեզմանը։ Այս գերեզմանը մեծ դամբարան մըն է կանանչ կերպասով մը ծածկուած եւ խիստ հաճոյալի տեսարանով տեղ մը կը գրաւէ։ Ահարոնի լերան կատարէն, որ ծովին մակերեսէն 1276 մէթր և իր խարիսխէն 361 մէթր բարձր է, կը տեսնուին շրջակայ բոլոր հովիտները և ովասիսները։

ՍԻՐԲԷԺԻԻ կայարանին կից նամակատունը վերսին եւ աւելի մեծ պիտի շինուի։ Այս առթիւ պայմանագիր մը ստորագրուեցաւ Թղթատարական վարչութեան եւ Երկաթուղիի Ընկերութեան միջև։ Նոր շէնքը իր ծախքով պիտի շինէ Ընկերութիւնը եւ սահմանումներով պիտի ստանայ փոխարժէքը։ Շինուածանիւթերը ապսպրուած են արդէն եւ գարնան պիտի սկսին աշխատութիւնները։

ՑՈՒՆԱՐԷՆ նեա էֆիմերիս թերթը որ գաղարման դատապարտուած էր, վերսկսաւ հրատարակուիլ։

ԱՒՐՈՒԱԾ ԴՐԱՄՆԵՐԸ. — Աւրուած դրամները շրջաբերութենէ վերցնելու համար որոշուեցաւ որ Պանքային մասնաճիւղերը ատաիճանաբար հաւաքեն աւրուած արծաթ դրամները, փոխարժէքը ամբողջովին հատուցանելով եւ յետոյ ղրկեն Փողերանոց ուր նորուելով պիտի հրապարակ հանուին դարձեալ։

ՀՐԴԵՀԻ ՀԱԳՈՒՍՏ. — Զեռնհաս պաշտօնարանը որոշեց գնել Վիեննայի մէջ հնարուած քաւչուէ տեսակ մը հագուստ զոր հագնողը կրնայ հրդեհի բոցերուն մէջ մտնելով ազատել հոն մնացողները։

ՊԱՆՏՐՄԱՑԻ քարափին շինութիւնը նուազուրդի դրուելով պիտի յանձնուի ընկերութեան մը։ Մախքը 14000 ոսկի պիտի ըլլայ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՉԵՂՄ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՆԵՐ. — Խնուսի (Էրզրում) նայիպ եւ նախադատ ատեանին նախագահ Միւլէյման Ֆայիգ, դատարանի անդամ Ահմէտ Ցէէհիմ եւ Յովհաննէս, եւ նոտար Ահմէտ Բէյմալէֆ.ները դատաստանի ենթարկուեցան, իրենց ապօրէն ընթացքին համար։

ՆՈՐ ՓՈԹՈՐԻԿԸ. — Մէկ երկու շաբաթ է որ Պոլսոյ օդերը գարունը կը յիշեցնէին, ա՛յնքան պայծառ և արեւոտ կ'ըլլային։ Բայց շաբաթ օր յանկարծ ցրտեց օդը եւ հիւսիսային խիստ քամի մը սկսաւ փչել։ Գիշերը աւելի սաստկացաւ մրրիկը, ինչպէս նաև երէկ, եւ նաւահանգիստին մէջ ջուրերը յուզուած ըլլալով, նաւային երթեւեկները, դժուարութեանց հանդիպեցան։ Ատաղձ բեռցած մավունա մը որ Գարգիւղ պիտի երթար, կամուրջին առակէն անցած ատեն ջուր առաւ եւ ընկղմեցաւ։ Նաւատները ազատուեցան։ Բանի մը մակոյկներ ալ չընկեցան։ Մրրիկը Սեւ ծովի մէջ ալ կը տիրէ։ Գովագի առջեւ այնքան սաստիկ է որ մեծ շոգենաւերը անգամ երթուղարձի դժուարութիւն կը կրեն։ Արկածներու վախ կայ։

ՄՈՎԻ ԱՐԿԱՆ. — Շիրայի նաւահանգիստէն «Հէրմէս» անուն հելլէն մեծ առագաստանաւը ամսոյս 14ին մը-շուշին պատճառաւ խրեցաւ Մարմարա կղզիին մէկ կողմը և սկսաւ կամաց կամաց ընկղմիլ։ Նաւապետին անմիջական լուրերուն վրայ թէև նաւաձիգներ ղրկուեցան, բայց նաւը կարելի չեղաւ ազատել, այլ միայն ապրանքներուն մէկ մասը և մարդիկը, որոնք Գոլիս բերուեցան։

ՀՐԴԵՀՆԵՐ. — Շաբաթ իրիկուն ժամը 1ին հրդեհ ծագեցաւ, Սկիւտար, Թօփհանէլի Օղլու, ծովային գնդապետ Նէչէթ պէյի սեփական փայտաշէն պարապ քէշկէն եւ այդ շէնքը միայն այրեցաւ։ Կ'ըսուի թէ «քէշկ»ը ապահովագրուած չէ եղեր։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն բացաւ պատճառներուն վրայ։

—Նոյն գիշեր, ժամը 11ին մօտ հրդեհ ծագեցաւ Ղալաթիա, Մուսթաֆա Փաշա խանին կից խոհարար Տիմիթրիի խանութէն որ այրեցաւ։

—«Իւնիոն» ապահովագր. ընկերութեան քննիչներէն Ներսէս էֆ. Օհանեան Նիկո իֆիա մեկնեցաւ, հոն տեղի ունեցած հրդեհէն՝ ընկերութեան կրած 1000 ոսկիի վնասը հատուցանելու համար։

ՈՃԻՐ. — Քարակէօմրիք ընակող Թէրլիկճի Ազիզ որ շաբաթ գիշեր գլուխը լաւ մը տաքցուցած էր, հանդիպեցաւ Թէրլիկճի Խալիլի, որուն հետ հակառակութիւն ունէր։ Ազիզ զայն տեսնելուն, քաշեց դաշոյնը, մխեց Խալիլի փորը և փախաւ բայց յետոյ ձերբակալուեցաւ։ Խալիլի մահը վայրկեանն եղաւ։

ՑԱՆԴՈՒԻԴՆ ԲՍԱԿԱՀԱՏՆԵՐ. — Շաբաթ գիշեր, Բանկալթի, Դայա փողոցի անկիւնը, ժամը 4ին քանի մը չարագործներ զատ զատ յարձակեցան Օխաւվաճառ Բարսեղ աղայի, սափրիչ եաների և Ջրանկիր Սթէֆոյի վրայ, որոնք իրարմէ մէկ քանի վայրկեան տարբերութեամբ կ'անցնէին այդ փողոցէն, իրենց տունը երթալու համար։ Այս յանդուգն քսակահատները առին խեղճ Բարսեղ աղային բոլոր հարստութիւնը եղող օխախտները, սափրիչին վրայի 5–6 ղրշ.ի դրամը և սիկառնիկը։ Ջրանկիրին ալ ժամացոյցը առնել ուզեցին, բայց անոր ընդդիմութեան վրայ կռիւ մը սկսաւ, և ուրիշներ օգնութեան եկան, որով գողերը փախան։

ԱՆԽԻՂՃ ՈՃԻՐ. — Փետր. 12ին Շաբաթ օր Կիւրէէն այրուկին Բազարգիւղ կ'երթան իրենց աղջկան հետ։ Այս աղջիկը հաղիւ 12 տարու արդէն քանի մը տարիէ ի վեր Պոլիս դպրոց կը յաճախէր։ Այս անգամ Մնուանդի առթիւ գիւղ կ'երթայ ընտանիքին հետ անցնելու համար Մնուանդը։ Եւ ծնողքը զոյն ճամբելու համար ճամբայ ելած էին։ Հինգ սրիկաներ սակայն Բազար գեղի մօտ, ճամբան կը յարձակին խեղճերուն վրայ, որոնց երկուքը ճարէն քիչ մը հեռու ձիթենիի մը կը կապեն հայրը ու կը հրամայեն որ դրամը տայ։ Հայրը կ'ուզէ դիմադրել, բայց սրիկաներէն մէկը դանակով մը զայն կը հարուածէ ոտքերուն մէջ։ Հայրը կ'ինկնի գետինը։ Սրիկաներուն մէկը դանակ մը կը մխէ հայրը

ԹԻՐԹՕՆ «ՄԱՆԱՋՈՒՄԷ»Ի 17

ՎԱՅՐԻ ՀՆԴԻԿՆԵՐԸ

ՏԱԳՆԱՊԱԼԻՑ
ԵՒ ՏՈՒԱՄԱԳԻՔ ՋԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
ԿՈՒԱՐԱՆԻՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

ՀԵՂԻՆԱԿ
ԿԻՍՈՒԹԱԼՎ ԷՄԱԼՈ

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ
ԷԼ ՏՕՐԱՏՕ
Գ.
ՔԱՍԹԷԼՄԷԼՀՕՐԻ ՄԱՐԻՔԸ

Այն անձը զոր մարքիզը Մամալիւքոյին հետ ունեցած տեսակցութենէն ետք անմիջապէս կանչած և իր վրանը մացուցած էր, պզտիկ, կարճուկ բայց ղպային մարդուկ մըն էր, առ առաւելն քառասուն տարեկան։

Աշնուական հնդիկի բոլոր յատկանշական գիծերը կը նշմարուէին իր դէմքին վրայ որ հանձարեղ մարդու ցոլացումը ունէր։ Իր սեւ աչքերը, լայն բերանը ու ցայտուն ոսկորը այնպիսի դիմագիծ մը կ'արտայայտէին որ առանց գեղեցիկ ըլլալու, համակրական երանգ մը ունէր, անկեղծութեան և յանդգնութեան դրոշմներով, որոնց խառնուած էր իր կարգին հնգիկ ցեղին յատուկ նրբութիւնն ու փափկանկատութիւնը։

Քարիթաան, ինչպէս կը կոչէին զինքը, յարգանօք ողջունեց մարքիզը և սպասեց որ հաճութիւնը ունենայ խօսք առնելու։

—Նստեցէք, Տիօկօ, ըսաւ մարքիզը ազնուութեամբ, երկարօրէն պիտի սեսնուինք ձեզի հետ։

Հնդիկը խոնարհեցաւ և նստաւ պարկեշտութեամբ աթոռի մը ծարիկը։

—Վայրկեան մը առաջ այս վրանէն դուրս ելնող անձը սեսաք, այնպէս չէ՞, յարեց մարքիզը, առաջին անգամ խնդրիին ձեռք զարնելով։

—Այո, Տէր, պատասխանեց Քարիթաան։

—Եւ անուշա՞ ճանչցաք զայն։

Հնդիկը ժպտեցաւ առանց պատասխանելու։

—Լաւ, ի՞նչ կը խորհիք անոր մասին։

Քարիթաան նեղսրտութեամբ ձեռքերուն մէջ կը չարժէր գլխարկը, աչքերը խոնարհեցնելով որպէս զի մարքիզին իր վրայ յառած նայուածքը չը սեսնէ։

—Որո՞ւն մասին, Տէր, ըսաւ։

—Անոր որուն վրայ կը խօսիմ և զոր դուք կը ճանչնաք։

—Լաւ, Տէր, յարեց, անոր վրայ կը խօսիմ ինչ որ դուք կը խորհիք հաւանականաբար,

—Ես ձեր կարծիքը կ'ուզեմ, Գ. ասն Տիօկօ, որպէս զի սեսնեմ թէ իմինիս կը նմանի։

—Է՛հ, է՛հ, յարեց հնդիկը գլուխը երերցնելով։

—Ինչ որ կը նշանակէ...

—Թէ այն անձը վառ մըն է, քանի որ բացարձակապէս կը պահանջէք կարծիքս, Տէր։

—Ո՛րեմն, դուք ալ կը կարծէք որ վառ մըն է ան,

—Այո, պարոն, եթէ կ'ուզէք որ անկեղծ խօսիմ, մանաւանդ որ դուք ալ այնպէս կը պահանջէք չէ՞։

—Տարակոյս չկայ։

—Լաւ ուրեմն, համոզուեցայ որ այս անիծեալ Մամալիւքօն կամաց մը ծուղակի մը մէջ պիտի ձգէ մեզ։

—Բաւական լուրջ խնդիր մըն է սա, գիտէ՞ք, պատասխանեց մարքիզը խոհուն նայուածքով մը։

—Իրաւ չատ լուրջ, Տէր, պատասխանեց։ Մալքօն Սէրթանէյս մըն է, անապատի լեզուով սէրքաս մը, որ վառութեան հոմանիշ է։

—Էհ ուրեմն, Քարիթաա, կը խոստովանիմ որ, մեր մարդուն նկատմամբ այս պահուն ձեր յայտնած կասկածները չեն զարմացներ զիս։ Քանի մը օր կայ, ես ալ արդէն տեղեկութիւն առած էի։

—Երկանիկ եմ, Տէր, որ իմ կարծիքս կը բաժնէք այսպէս։ Միայն, թոյլ տուէք որ ըսեմ ձեզի թէ ես ո և է կասկած չունիմ։

—Ինչպէս, կասկած չունի՞ք, գոչեց Մարքիզը զարմացումով։

—Ոչ, ապահով եմ։

—Ապահով էք, եւ մինչեւ հիմա բան մը բան չէք ինծի։

—Տէր, գիտցէք որ բաւական ծանր խնդիր մըն է մարդ մը յանցաւոր ցուցընել եւ ամբաստանել զայն, երբ մանաւանդ ոեւէ դրական փաստ մը չի կայ այդ ամբաստանութեան ի նպաստ։ Այո, կատարելապէս վստահ եմ։

Մարքիզը գլուխը ծռեց եւ քանի մը վայրկեան լուռ մնաց։

—Բայց, յարեց, ձեր այդ բարոյական վստահութիւնը ոեւէ նշանի վրայ հիմնուած է։

—Օ՜, անշուշտ, նշանները չեն պակսիր։ Բայց դժբաղդաբար, անոնք չատ ոչինչ կրնան երեւալ այն պարագային երբ զանոնք յայտնեմ անանկ անձերու որոնք խնդրէն տեղեկութիւն չունին։ Ահա թէ ինչո՞ւ համար օրուեցի բան մը չըսել ձեզի մինչև որ զիս չի հարցապնդէք։

—Թերեւս իրաւունք ունեցած էք այդպէս գործելու, ասն Տիէկօ, բայց խնդիրը փոխուած է հիմա։ Ես եմ որ կը պահանջեմ այս բանակցութիւնը։ Մեր գտնուած վիճակը ծանր է, ոչ կրնայ ուեւէի մեծնալ։ Մի՛ վախնաք, ամէն բան ըսէք ինծի։

—Քանի որ կը փափաքիք, չատ ազէկ, Տէր։ Թոյլ որ, ինչ որ ալ պատահի, ես սա հաստատ համոզումը ունիմ որ իմ պարքաս կը կատարեմ, այսչափն ալ բաւական է ինծի, երբ նոյն իսկ Մալքօն յաջողի ապացուցանել ձեզի թէ ճշմարիտը չէ որ խօսած եմ ձեզի։

—Մալքօէն մի կասկածիք։

—Ձեմ վախնար, օրքան ալ որ չար ըլլայ ան, պատասխանեց Քարիթաան ուղղութեամբ։ Այս առաջին անգամը չէ որ միտեղ գործելու պատեհութիւնը կ'ունենանք։ Շատ մը պարագաներու մէջ չափուած ենք իրարու հետ արդէն և տեսած ենք որ երկուքնուս ալ տարուները միևնոյն օրութիւնը ունին։

—Իմ խօսքերս պէտք չէր որ սա բաները ըսել տային ձեզի, Սէնօ, Մալքօ Տիաղէն վախնալու բան մը չունիք, սա պարզ պատճառով որ այլ ելս ծառայութեան մէջ չէ ան և մեկնած է այլ ելս չը վերադառնալու համար։

—Ինչպէ՞ս, գոչեց հնդիկը զարգացումով, դո՞ւք ճամբեցիք զինքը։

—Ոչ, ինքն էր որ իր կամքովը լքեց մեզ ու գնաց։

Քարիթաան պտտեց յօնքերը զլուխը երերցնելով։

—Սխալ ըներ էք զայն թող ալլով, երբ մէկը իր իշխանութեանը մէջ ասանկ անդգամ մը կ'ունենայ, անոր օձիքը թող չի տար։

—Ի՞նչ կրնայի ընել։ Իր պայմանագրութիւնը լրացած էր և չուզեց վերանորոգել։

(Շարունակեմ)

ՏԷՐ ԵՒ ՏՇՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՉԿԱՆ ԻՐՈՒԻ ՊԷՏՔ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ ՄԸ

ԴՈՒՄԵԼ ԽԱՉԻԿ ՖԷՍՃԵԱՆԻ ԴԵՂԱՐԱՆԸ
Կ. Պոլիս, Մահմուտ Փաշա Պազէ, «պօղոչանի»ին դէմ թիւ 261

Դեղարանս նկատելով որ՝ Պոլսոյ կարեւոր և կեդրոն մէկ տեղը գտնուելուն առթիւ, Մորինայի ձկան իւղի մասին եղած խնդրանքները հեռագրեալ չատցած է, այն խնդրանքներուն և ի մասնաւորի Ազնիւ յաճախորդաց զօհացումը տալու և փոքր ինչ ծառայութիւն մը մատուցանելու համար, ուստի ես եմ այս անգամ յայտարարելու թէ՝ մասնաւոր յանձնարարութեան մը համաձայն բերել առած ըլլալով ՊԷԹԷՐ-ՄՕԼԼԷՐԻ Մորենայի ձկան իւղին առաջին տեսակը, ԱՌԱՆՑ ՀՈՏԻ կը ծախուի Դեղարանս՝ թէ՝ մասնաւոր լիներու մէջ և թէ քաղաքի, ամէնէն փափկակազմ ստամոքսի համար իսկ խիստ ախորժելի ըլլալով, թէ՝ մեծերու և թէ՝ ակարակազմ պզտիկ տղայոց։ Ուստի ամէն անոնք՝ որոնք կը փափաքին խմել թէ՝ ածան և թէ առանց հոտի զուտ և անխարդախ ձկան իւղ, թող հաճին դիմել դեղարանս, գէթ մէկ անգամ։ ասն փորձով մը առաւելու մեր խօսքերուն ճշդութիւնը։

Դեղարանս այս առթիւ եւս նկատելով որ քիչ ժամանակուան մէջ պատիւը ունեցաւ իրապէս գնահատուիլ արդոյ հասարակութենէն, որմէ քաջալերուելով պէտքը կը զգայ իր ուղղութիւնը և նպատակը կրկին ներկայացնել հանրութեան։

ՆՊԱՏԱԿ.—Գոհ ձգել յաճախորդները միայ՝ դեղերու թարմութեամբ, դեղագրերու արագ և ճշդապահ պատրաստութեամբ, գներու չափաւորութեամբ և արուեստին խղճամիտ գործադրութեամբ։

ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ.— Մաքրութիւն, ապահովման դրութիւն և պարկեշտութիւն դեղարանիս սկզբունք եղած են միշտ։

Ներքոյական ան մը հետ ալ բանակցած ըլլալով, ամէն շաբաթ Զուիցերական թարմ պատուաստած pluster (սեր գայիսի) կը հասնին բօթալով։

Ցիշենք նաև ամէն օր Դեղարան յաճախող Հայ և օտարազգի բժիշկներէն մասնաւորապէս ծանօթ Բ-ԹԻՇԿ ԱՂԱՀՎԵՐՏԻ Է.՝ որ ամէն Գշ. ել. Շբ. օրերը ժամը 8—11 իրեն դիմող հիւանդները կը դարմանէ իրեն ծանօթ փորձառութեամբ և մասնագիտութեամբ, դեղարանիս մասնաւոր դարմանարան։

ԴԵՂԱՐԱՆԱ ՈՒՆԻ ՆԱԵՒ ԳԻՇԵՐԱՑԻՆ, ՍՊԱՍ 30—41

ԱԶԴ

Օտէոնի երգեցողանի բլաֆներուն ձայները իրենց յստակութեամբ համբաւաւոր եղած են Թուրքիոյ ամէն կողմը։ Այս բլաֆները այժմ աւելի գեղարուեստագործուած բլայով ուղղիկը Սամ. Եղաշտութիւնը փոխանակ անոնց վրայ և յատկապէս արհեստագէտ մը բերել առնելը գործարանէն, որպէս զի ձայները բլաֆներու վրայ առնուին։ Բոլոր cartիները անուանի երգիչներու երգել տուինք և բլաֆներգն պակաս մասերն ալ ամբողջացուցինք։ Ուստի կը յանձնարարենք այս բլայները երգիչներու սիրահարներուն։ Կը ծախուին Բերա, Թունէլի մօտ, Սթէնսոր վաճառատան մէջ։ Սիրքէճի, Կուլիւման և Թոռորի Վաճառատանց մէջ և Համիտէ ճատաէի Անտէլիպ Նուագներու վաճառատան մէջ։ Վէզնէճիլէր, Մէհմէտ Սալիմ էֆ.ի քով, Մահմուտ փաշա. Պազար որ Մրգիւք, Իզմիր. մրակ գործակալ Էյուպ Սապրի էֆ.ի վաճառատան մէջ։ Պէլէրլար փողոց։ 4—12

ՀԱՅԱՐԱՆ ՍԱԼԹՈՒՐՔԱ
ՏՈՒՆԻ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ՄԱՆՈՒԷԼ ԵՒ Ա.ԺԱՆ

Ղալաթիա. կամուրջին հրապարակը խալիլ փաշա սոգագ թիւ 13

ՀԱՅԻ ՆՇԱՆ

Նախկին խոնարարապետ Գոմիսիոն խանի, տարիէ մը ի վեր հաստատած է վերոյիշեալ ճաշարանը, ուր անգամ մը դիմողը կը հարկադրուի յաճախորդ ըլլալ, որովհետեւ կատարելապէս գոհ կը մնայն թէ մաքրութենէն թէ համով հոտով կերակուրներէն և թէ գիներու չափաւորութենէն։

Սոյգ առաւելութիւններ՝ զորս չպիտի կրնան գերազանցել ուրիշ մըրցակիցներ։

Փափաքողներու՝ տուներն ալ ճաշ կը դրկուի։ 30—27

Հայ. Ֆաբրիկեան
Սեռ Վասիլաստան
Կիրպասեղիկաց
Ֆաբրիկան
Ամերիկեան
Ֆաբրիկան
Զարդարտիքեան
Ամերիկեան
Ֆաբրիկան
Ամերիկեան
Ֆաբրիկան
Ամերիկեան
Ֆաբրիկ